

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.
1898—1899.

Vergadering van Vrijdag 16 December 1898,
des avonds te 7 $\frac{1}{2}$ uur.

Voorzitter : Generaal NETSCHER.

Mijne Heeren!

Het talrijk auditorium heden avond opgekomen voor de vergadering, die ik de eer heb bij deze te openen, is mij een bewijs hoezeer het door den spreker te behandelen onderwerp veler belangstelling opwekt.

Gelukkig zijn er slechts weinig huishondelijke werkzaamheden te verrichten vóór dat hij aan het woord komt en zal ik al dadelijk aanvangen met hetgeen volgens het convocatie-biljet het eerst aan de orde is, nl. de ballotage over eenige candidaten. Ik verzoek de heeren Oolgaardt en Neeteson bij het opnemen der stemmen het Bestuur behulpzaam te willen zijn.

Intusschen is het mij aangenaam de leden te kunnen mededeelen, dat de in onze vergadering van 28 Oct. jl. herkozen leden van ons Bestuur, kol. Nieuwenhuijzen en majoor Vinkhuizen, zoomede het gekozen nieuw bestuurslid, de luit.-kol. Staal, directeur der Hoogere Krijgsschool, allen die benoeming hebben aangenomen; zoodat het Bestuur der Vereeniging thans weder compleet is.

Voorgestelde leden:

W. H. Hage, Kapitein der Infanterie N.-I. leger, te 's-Gravenhage.

J. W. K. de Bas, 2e Luitenant der Infanterie en R. J. Graaf Schimmelpenninck, Kapitein der Infanterie, beiden te Amersfoort.

F. T. Jannette Walen, 1e Luitenant der Genie en Jhr. J. H. Roëll, 1e Luitenant der Artillerie, beiden te Utrecht.

Ik heb de eer aan de vergadering kennis te geven dat de candidaten allen met algemeene stemmen als lid zijn aangenomen. Na dankbetuiging aan de heeren stemopnemers voor hunne hulp, geef ik thans het woord aan den Heer J. P. Michielsen, kapt. bij den Gen. Staf. N.-I. leger.

De Heer MICHIESEN :

Welke bezwaren staan aan eene vereeniging van de officierskorpsen van het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische leger in den weg?

Mijne Heeren !

Toen ik van het bestuur onzer vereeniging de vereerende uitnoodiging ontving, om in dit leesjaar een spreekbeurt te vervullen, besloot ik niet dan na eenige aarzeling daarvoor het onderwerp te bestemmen, dat middels het convocatie-biljet voor heden avond te uwer kennis is gebracht. Immers het is niet de eerste maal, dat dit onderwerp in uw midden wordt besproken; reeds meermalen werd de quaestie van het al of niet mogelijke en wenschelijke van eene vereeniging der beide officierskorpsen op deze zelfde plaats behandeld en wel door zulke talentvolle woordvoerders, dat het mij aanvankelijk wat vermetel toescheen voor dat zelfde onderwerp nogmaals uwe aandacht te vragen.

Eensdeels echter op grond van de omstandigheid, dat genoemde quaestie vooral in de laatste jaren wederom meer op den voorgrond is getreden, zooals moge blijken uit tal van tijdschrift- en dagbladartikelen, aan dit onderwerp gewijd; anderdeels op grond van de overweging, dat het tot stand komen der fusie zulke belangrijke gevolgen zou hebben en zóó diep in bestaande toestanden zou ingrijpen, dat de voor- en nadeelen daarvan niet te nauwkeurig kunnen worden gewikt

en gewogen, heb ik vermeend mijne aanvankelijke aarzeling te moeten laten varen, daarbij eenigermate rekenende op uw welwillend oordeel voor zooveel de keuze van het onderwerp betreft. Maar ook voor het onvolmaakte en onvolledige van mijne voordracht roep ik bij voorbaat uwe toegevendheid in, vermits de buitengewone omvangrijkheid van de beschikbare stof oorzaak was, dat ik mij meermalen moest bepalen tot het in grove trekken weergeven van algemeene beschouwingen, waar een meer uitgewerkte studie ongetwijfeld beter op hare plaats ware geweest.

Uit de inkleeding der vraag, die ik mij voorgesteld heb heden avond te beantwoorden, blijkt reeds eenigszins, welk standpunt door mij ten aanzien van de fusie wordt ingenomen. Vooralsnog schaar ik mij zonder voorbehoud aan de zijde van hen, die tegen dezen verstrekkenden maatregel gekant zijn, en het is daarom, dat ik al dadelijk een krachtig woord van protest wensch te doen hooren naar aanleiding van eene m. i. volkomen ongemotiveerde beschuldiging, den tegenstanders naar het hoofd geworpen in een artikel, voorkomende in de Java-Bode van Vrijdag 13 Mei jl. en overgenomen in de Augustus-aflevering van den Militairen Spectator: eene beschuldiging die klaarblijkelijk ten doel heeft, een blaam te werpen op de zuiverheid der bedoelingen, waarmede de strijd van de zijde der tegenstanders wordt gevoerd. Bezwaarlijk toch kan men tot eene andere conclusie komen, als men den aanhef van bedoeld artikel leest, luidende als volgt:

»In den laatsten tijd heeft men nu en dan weder eens hooren »gewagen van eene onde quaestie, waarover de Indische officieren over 't algemeen slecht te spreken zijn. Ik bedoel de »vereeniging van de officierskorpsen van de legers van het »moederland en van de Koloniën.

»*Chacun prêche pour sa paroisse!* De Indische officier ziet »in zulk een fusie niets dan nadeel voor zijne persoonlijke be- »langen, voor zijne promotie, voor zijne betaling, voor zijn »pensioen, kortom voor alles; hij *verbeeldt* 1) zich, dat ook de »bevelvoering in het Indische leger door de aanwezigheid van »niet specifiek Indische officieren zal lijden en verzet zich dan

1) Ik cursiveer.

»vierkant tegen de uitvoering van het gehate denkbeeld. Hij »zal dit zelfs blijven doen, wanneer hij vèr van Indië in het »een of andere vaderlandsche Pensionopolis op zijne lauweren »rust en persoonlijk bij de zaak geen belang meer heeft; want »men onttrekt zich niet gemakkelijk aan de denkbeelden en »overtuigingen, die men gedurende tal van jaren heeft gekoes- »terd en heeft helpen verdedigen, ook al komt men later in »omstandigheden, die gelegenheid geven om de zaken meer »onbevooroordeeld, meer van uit de hoogte te bezien, buiten »de sfeer waarin men vroeger verkeerde.»

Tot zoover de ongenoemde schrijver. Zijne beschuldiging, dat de Indische officieren zich uitsluitend om den wille van persoonlijke belangen tegen eene vereeniging der beide officierskorpzen zouden kanten, waaruit dus zou volgen, dat zij ten deze partij zouden kiezen zonder te onderzoeken of die vereeniging ook bevorderlijk zou kunnen zijn aan het belang van het leger, waartoe zij behooren, en aan 's lands belang, wordt reeds genoegzaam weersproken door het feit, dat in de vergaderingen dezer vereeniging het denkbeeld der fusie tot twee malen toe juist door Indische officieren met warmte verdedigd werd 1). Maar bovendien vraag ik mij af, om welke reden de Indische officieren in de fusie eene bedreiging van hunne persoonlijke belangen zouden zien, daar toch zonder eenigen twijfel als vaststaande mag worden aangenomen, dat de tenuitvoerlegging van dien maatregel gepaard zou gaan met volkomen eerbiediging van eenmaal verkregen rechten.

Meende ik op grond van het voorafgaande de beschuldiging zelve, zachtst genomen, volkomen ongemotiveerd te moeten noemen; hem, die haar uitsprak, beschouw ik als een onhandigen verdediger van de zaak, welke hij voorstaat. Immers door tot dergelijke wapenen zijn toevlucht te nemen, laadt hij den schijn op zich, zelf niet overtuigd te zijn van de gegrondheid zijner argumenten en doet hij in ieder geval afbreuk aan de waarde van zijn betoog. Afgescheiden hiervan hoop ik u in

1) Zie de verslagen der bijeenkomsten, gehouden op 2 Maart 1866 en op 29 April 1892.

het vervolg van deze voordracht aan te toonen, dat, ook van een onpartijdig standpunt bezien, tegen een samensmelting van de beide officierskaders zulke ernstige bedenkingen rijzen, dat men den tegenstanders van de fusie volstrekt geen min edele bedoelingen behoeft aan te wrijven, om voor hunne houding een gereede verklaring te vinden. Aan de voorstanders zij de taak, die bedenkingen op afdoende wijze te weerleggen. Slagen zij daarin naar wensch, dan behoeven zij niet beducht te zijn, dat partijgeest, voortspruitende uit eigenbelang, de verwezenlijking hunner denkbeelden in den weg zal staan.

Alvorens thans over te gaan tot eene nadere uiteenzetting van de zoeven bedoelde bezwaren, zij het mij vergund een kort overzicht te geven van de voornaamste der beginselen, ten grondslag liggende aan de tot dusverre gepubliceerde, meer gedetailleerde plannen, die op het onderwerp in quaestie betrekking hebben, om daarna de voordeelen in herinnering te brengen, die men veelal meent van eene geheele of gedeeltelijke vereeniging van de beide officierskorpzen te mogen verwachten. Slechts een nauwgezette overweging toch van de vóóren de nadeelen rechtvaardigt eene conclusie in den een of anderen zin.

Een volledig uitgewerkt en met zaakkennis gemotiveerd plan is voorzeker dat, hetwelk in 1865 door den luitenant-generaal Schimpf, destijds commandant van het Indische leger, langs officieelen weg aan de Regeering werd ingediend. Van dit plan, dat in extenso werd opgenomen in den Militairen Spectator, jaargang 1866, (pag. 259 e. v.) en dat door onzen hooggeachten voorzitter in de vergadering dezer vereeniging, gehouden op den 25sten Januari 1867, aan eene critische bespreking werd onderworpen, zijn de hoofdbeginselen de volgende :

1°. alle vanaf een zekeren datum aan te stellen officieren zijn voor beide legers dienstbaar en kunnen mitsdien van het eene bij het andere leger worden overgeplaatst ;

2°. overplaatsingen van het Nederlandsche naar het Indische leger geschieden voor zes en desverkiezende voor twaalf jaren ;

3°. deze overgangen zijn in de eerste plaats vrijwillig, doch

zoo noodig ook gedwongen, in beide gevallen volgens de ranglijst afgaande;

4°. zes jaar dienstverrichting bij het Nederlandsche leger is verplichtend voor hen, die zes, en vier jaar voor hen, die minstens tien jaar als officier bij het Indische leger hebben gediend, alvorens weder naar Indië te kunnen terugkeeren;

5°. degenen, die tweemaal in Indië geweest zijn, moeten in Nederland blijven; daarentegen mogen zij, die er voor de tweede maal zijn, hun loopbaan daar eindigen;

6°. de aflossing regelt zich naar de behoefte van Indië;

7°. tot overplaatsing komen aanvankelijk slechts tweede luitnants in aanmerking; later ook officieren van hooger rang, als zij reeds eenmaal in Indië geweest zijn;

8°. de officieren rekenen in avancement bij het leger, waarbij zij zich op het oogenblik bevinden; en

9°. de pensioenen worden geregeld voor de Indische dienstjaren naar het Indisch, voor de Nederlandsche naar het Nederlandsch tarief.

Zooals uit de opgesomde bepalingen blijkt, beoogde dit voorstel derhalve langzaam en geleidelijk een veel nauwere *aansluiting* tusschen het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische officierskorps tot stand te brengen, dan thans bestaat. Een radicale *vereiniging* van die beide korpsen zou daarvan echter geenszins het gevolg zijn. In de eerste plaats toch blijft voor elk korps de afzonderlijke promotie gehandhaafd; maar bovendien zou, gelet op de grootere sterkte van het Nederlandsche officierskorps, een vrij groot aantal van de daarbij ingedeelde officieren nimmer voor overplaatsing naar Indië in aanmerking komen 1). Hiertegenover staat, dat vele andere officieren slechts een zeer gering deel van hun diensttijd in Nederland zouden doorbrengen 2).

1) Officieren, die niet in den rang van 2en luitenant bij het Indische leger werden overgeplaatst, zouden blijkens de bepaling sub 7° ook later van eene overplaatsing zijn uitgesloten.

2) Nemen wij als voorbeeld een officier, die al dadelijk bij zijne aanstelling den wensch te kennen geeft, om voor overplaatsing bij het Indische leger in aanmerking te komen, en dat hij dientengevolge na 1 jaar dienst bij het Nederlandsche leger naar het Indische overgaat. Hij kan daar 12

Op geheel andere grondslagen dan het voorgaande berust het stelsel, dat in de vergadering dezer vereeniging op den 29sten April 1892 door den toenmaligen majoor bij den generalen staf van het Ned.-Indische leger Haver Droeze werd ontwikkeld en toegelicht. Kort geformuleerd kwam dat stelsel in hoofdzaak op het volgende neer :

1°. de vanaf zekeren datum aan te stellen officieren verbinden zich voor den dienst: Ie hier te lande: IIe hier te lande met beschikbaarstelling voor de Koloniën; en IIIe in Nederlandsch-Indië;

2°. voor de officieren van de Ie en de IIIe categorie blijven alle bepalingen van het leger, waarbij zij dienen, van kracht; slechts de bepalingen betreffende de detachering van officieren, opgenomen in art. 26 van het K. B. van 24 November 1859, N°. 69 en in het K. B. van 18 Augustus 1871 N°. 10, worden te hunnen opzichte buiten werking gesteld. Bedoelde officieren kunnen echter in den luitenants- en kapiteinsrang op hun verzoek in de IIe categorie overgaan;

3°. de uitzending van officieren der IIe categorie regelt zich naar de behoeften van het Indische leger; hierbij wordt in den regel de ranglijst gevolgd, met dien verstande, dat onderlinge ruiling op verzoek steeds wordt toegestaan;

4°. elke detachering van officieren der IIe categorie bij het Indische leger geschiedt voor den tijd van 5 jaar, welke termijn op verzoek van den betrokkene tot hoogstens 10 jaar kan worden verlengd;

5°. na ommekomst van hunne eerste detachering moeten deze officieren minstens 3 en na ommekomst van hunne tweede detachering minstens 2 jaar bij het Nederlandsche leger hebben gediend, voordat zij wederom in aanmerking komen voor terugkeer naar Indië;

6°. een hoofdofficier kan niet naar Indië worden gezonden,

jaar blijven, moet dan 4 jaar bij het Nederlandsche leger dienst doen en kan daarna in Indië zijn loopbaan beëindigen. Nemen wij verder aan, dat zijn totale dienstdtijd als officier 25 à 30 jaar bedraagt, dan zal hij hiervan slechts $\frac{1}{5}$ à $\frac{1}{6}$ gedeelte in Nederland hebben doorgebracht.

tenzij hij daar in de rangen van luitenant en kapitein te zamen minstens 10 jaar heeft gediend ;

7°. de officieren van de Ie en de IIe categorie volgen dezelfde, die van de IIIe categorie eene afzonderlijke ranglijst ; en

8°. de tijd, in de Koloniën doorgebracht, geldt voor de officieren der IIe categorie dubbel bij de berekening van den voorpensioen gevorderden dienstdag en geeft aanspraak op verhooging van het pensioen met een zekere som voor ieder jaar.

Uit eene vergelijking van de beide besproken stelsels blijkt, dat dat van den majoor Haver Droeze veel minder ver gaat en dus minder diep ingrijpt in bestaande toestanden dan dat van den generaal Schimpf. Immers terwijl volgens het laatstbedoelde, des vereischt over *alle* officieren van beide legers zou kunnen worden beschikt, om te dienen daar, waar zij het meest noodig zijn, strekt in het stelsel van den majoor Haver Droeze deze bevoegdheid zich slechts uit tot *een gedeelte* der officieren, dat grooter of kleiner zal zijn, naarmate de voorliefde om deel uit te maken van de IIe categorie zich in meer of minder sterke mate openbaart. Hoe groot dit deel zou zijn is uit den aard der zaak moeilijk na te gaan ; doch geenszins deel ik te dien opzichte de verwachtingen van den ontwerper van het stelsel, die van oordeel was, dat later wellicht *alle* officieren tot de IIe categorie zouden wenschen te behooren.

In de derde plaats verdient ten zeerste onze aandacht het stelsel door een mij onbekenden schrijver ontwikkeld in eene ten jare 1895 te 's-Gravenhage verschenen, doch niet in den handel verkrijgbare brochure, getiteld : »*Samensmelling der officierskaders. — Verbetering door bezuiniging*». — Om niet te zeer in details te vervallen, zal ik ook hierbij de door den schrijver in overweging gegeven overgangsmatregelen buiten beschouwing laten en mij bepalen tot eene opsomming van de hoofdpunten, waarop zijn stelsel berust. Die hoofdpunten dan zijn de volgende :

1°. alle onderofficieren, dingende naar den rang van officier, en alle cadets van de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool moeten zich verbinden na hunne benoeming tot

officier zoowel voor den dienst in Nederland als voor dien in de Koloniën beschikbaar te zijn;

2°. in den loop van ieder jaar zal *een vijfde* gedeelte van de bij het Oost- en West-Indische leger ingedeelde officieren, rang-, wapens-, en dienstvaksgewijze, bij het Nederlandsche leger worden teruggeplaatst; hieronder niet begrepen zij, die om gezondheids of andere overwegende redenen korter in de tropen moeten verblijven;

3°. ter vervanging van de hiervoren bedoelde officieren zullen in den loop van ieder jaar evenveel officieren van denzelfden rang 1) en van hetzelfde wapen of dienstvak van het leger in Nederland, zonder hunne gezinnen, bij het Oost- en West-Indische leger worden gedetacheerd;

4°. voor detachceering naar Indië komen opvolgend in aanmerking de officieren, die het minst aantal jaren in de Koloniën hebben gediend, en onder hen zij, die in hun rang het laatst zijn aangesteld; ruiling op verzoek wordt *niet* toegestaan;

5°. voor detachceering komen niet in aanmerking luitenaats, die geen 3 jaren, kapiteins, die geen 2 jaren en majoors, die nog geen vol jaar in dien rang bij het leger in Nederland hebben gediend; zoomede zij, die als ongeschikt voor bevordering beoordeeld zijn;

6°. voor het geheele vereenigd officierskorps geldt slechts één ranglijst; en

7°. bij pensionneering van officieren der landmacht zullen omtrent dienstjaren, leeftijd enz. dezelfde bepalingen gelden als zijn vastgesteld voor de pensionneering van officieren der marine.

Hoewel de schrijver der brochure de officieren van den geneeskundigen dienst van beide legers, zoomede enkele categoriën Nederlandsche officieren, o. a. die van den Plaatselijken en Provinciaalen staf, van de Maréchaussées enz. van de vereeniging der officierskaders wenscht uit te sluiten, zoo blijkt toch uit de opgesomde bepalingen voldoende, dat zijn stelsel een nog veel wijdere strekking heeft dan dat van den general

1) Tweede en eerste luitenaats, zoomede luitenant-kolonels en majoors worden beschouwd als tot één rang te behooren.

Schimpf. Immers het beoogt niet slechts een nauwere *aanstuiting* tusschen de beide officierskorpsen tot stand te brengen, maar het heeft -- behoudens de reeds genoemde uitzonderingen -- de geheele radicale *vereeniging* dier beide korpsen ten doel, Werd aan dit stelsel uitvoering gegeven, dan zouden volgens de bedoelingen van den ontwerper alle leden van het toekomstige vereenigd officierskorps niet alleen dezelfde ranglijst volgen, maar ook allen zonder uitzondering een gedeelte van hun diensttijd in Nederland en een ander kleiner gedeelte in de Koloniën moeten doorbrengen. In verschillende rangen zouden zij den staat zoowel in het moederland als in de Koloniën moeten dienen.

Gaan wij thans er toe over de voordeelen in beschouwing te nemen, die de voorstanders der fusie van een geheele of gedeeltelijke vereeniging der beide officierskorpsen meenen te mogen verwachten. Bij de bespreking daarvan zal zich ongezoekt de gelegenheid aanbieden, om ook de nadeelen ter sprake te brengen, die onvermijdelijk aan een dergelijken maatregel verbonden zouden zijn; terwijl ten slotte eene vergelijking van de voordeelen met de nadeelen voor zichzelf moge spreken.

Zoowel de vóór- als de nadeelen zullen door mij achtereenvolgens getoetst worden:

- a. aan het belang van den dienst;
- b. aan het persoonlijke belang van de officieren; en
- c. aan het financieel belang van den staat.

Ad a.

Als groote, ja als de voornaamste voordeelen van de fusie vindt men veelal aangegeven, dat, vergeleken met den bestaanden toestand, een grooter aantal officieren van het Nederlandsche leger in de gelegenheid zou zijn, om in de Koloniën praktische ervaring op te doen, en dat evenzoo voor een grooter aantal Indische officieren de weg zou openstaan, om in Nederland hunne technische en wetenschappelijke militaire kennis te vermeerderen. Het belang van den dienst zou hiermede ten zeerste

zijn gebaat; — niet alleen omdat de beide officierskorpsen dienstengevolge, zoowel wat het gehalte als de practische bruikbaarheid betreft, zouden winnen; maar ook omdat de meerdere dienstafwisseling voor de officieren de belangstelling en den lust in den dienst belangrijk zouden verhoogen.

Gaarne geef ik toe, dat het in het belang van het Nederlandsche leger te achten is, indien een zoo groot mogelijk aantal officieren van dat leger door tijdelijke overplaatsing bij het Indische leger in de gelegenheid worden gesteld, om hun blik te verruimen en practische, dikwijls zelfs werkelijke krijgservaring op te doen. Want al hoort men wel eens de bewering, dat aan die meerdere ervaring, onder zoo geheel andere omstandigheden opgedaan, dan zich voor het Nederlandsche leger ooit zullen voordoen, niet zoo heel veel waarde mag worden toegekend, — die meening deel ik niet. Het voortdurend dienen bij vrij wel voltallige legerafdeelingen; het trotseeren van vermoeienissen, ontberingen en gevaren te velde; de meerdere zelfstandigheid van handelen, die van den officier in Indië niet alleen te velde, maar vaak ook in het vredesgarnizoen gevorderd wordt, — dit alles te zamen genomen kweekt militaire eigenschappen, die moeielijk overschat kunnen worden en die ongetwijfeld aan de practische bruikbaarheid van den officier in niet geringe mate ten goede zullen komen. Uitsluitend uit dit oogpunt beschouwd, valt dus veel te zeggen voor elk stelsel, waarmee eene nauwere aansluiting van de beide officierskorpsen wordt beoogd en zeer zeker het meest voor het in de laatste plaats besprokene, volgens hetwelk nagenoeg *alle* officieren van het Nederlandsche leger een zeker gedeelte van hun diensttijd bij het Indische leger zouden doorbrengen.

Aan het tweede der opgenoemde voordeelen, n.l. dat voor een grooter aantal Indische officieren de weg zou openstaan, om in Nederland hunne technische en wetenschappelijke militaire kennis te vermeerderen, vermeen ik in tegenstelling met de voorstanders der fusie slechts weinig waarde te moeten toekennen. Hoog wordt opgegeven van de ongeschiktheid van het Indische klimaat tot gezette studie en van het gebrek aan hulpbronnen en gegevens, die voor de verdere ontwikkeling

van den officier onmisbaar te achten zijn; doch m. i. ten onrechte. Immers ook de civiele ambtenaren in Indischen dienst verkeerden in deze beide opzichten in volkomen gelijke omstandigheden. Voor het meerendeel hunner is het zeker niet minder dan voor den officier noodzakelijk, om hunne wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden; ten einde zich meer en meer te bekwamen voor de taak, welke in hoogere betrekkingen voor hen is weggelegd; ook zij hebben daarbij te kampen met de bezwaren, die het Indische klimaat en het beweerde gebrek aan hulpbronnen zouden opleveren; — en toch hoort men zelden anders dan met lof van het wetenschappelijk gehalte dier ambtenaren gewagen en hebben zij zich op verschillend gebied eene onbetwiste goede reputatie weten te verzekeren. — Maar wat voor die ambtenaren mogelijk blijkt te zijn, zou dit ook door de officieren niet bereikt kunnen worden? Mij dunkt, dit is moeilijk aan te nemen. Volgens mijn vaste overtuiging vormt dan ook voor hen, die met den ernstigen wil zijn bezield zich verder te ontwikkelen, het klimaat geen wezenlijk beletsel, om zich daarop toe te leggen. Ontbreekt die wil echter, stelt men minder hooge eischen aan zichzelf, dan zal de betrokken persoon zich waarschijnlijk evenmin in Nederland als in Indië veel moeite getroosten, om langs den weg van eigen studie zijne kennis te vermeerderen. — Wat voorts het gebrek aan hulpbronnen en gegevens voor die studie betreft, dit laat zich, zooals reeds gedeeltelijk uit het voorafgaande valt af te leiden, in Indië volstrekt niet in die mate gevoelen, als velen geneigd zijn dit voor te stellen; terwijl bovendien de toestand in dit opzicht, dank zij de veel verbeterde postgemeenschap, bij voortdoring gunstiger wordt. Ongetwijfeld zou het dan ook aan hen, die het hier besproken argument zwaar laten wegen, moeilijk vallen, om aan te toonen, dat het tegenwoordige Indische officierskorps over 't algemeen in wetenschappelijke en technische ontwikkeling te kort schiet, of zelfs maar noemenswaardig achterstaat bij dat van het Nederlandsche leger; — en dit toch zou noodig zijn, om het groote voordeel, dat zij voor het Indische leger van de fusie verwachten, n.l. de verhooging van het intellectuele peil van de daarbij dienende officieren, algemeen te doen erkennen.

Wellicht zal men mij tegenwerpen, dat in Nederland verschillende inrichtingen van militair wetenschappelijken en technischen aard bestaan, die bij het Indische leger worden gemist; doch het komt mij voor, dat ook bij behoud van de bestaande geheele afscheiding tusschen de beide officierskorpsen van die inrichtingen in voldoende mate ten bate van het Indische leger partij getrokken kan worden. Zoo worden jaarlijks bij de Hoogere Krijgsschool, welker leerlingen door tusschentijdsche detacheringen ruimschoots in de gelegenheid worden gesteld, om ook buiten die inrichting hunne theoretische en technische kennis te vermeerderen, 9 plaatsen voor Indische officieren opengesteld (t. w. 6 voor hen, die zich in algemeen krijgskundige richting wenschen te bekwamen en 3 voor den intendance-cursus); — aan Indische officieren met verlof, bij voorkeur van het wapen der infanterie, wordt zooveel mogelijk toegestaan een cursus bij de Normaal Schietschool te volgen; en, bedrieg ik mij niet, dan overtreft het aantal hunner, die daartoe het verzoek doen, gewoonlijk dat der beschikbaar gestelde plaatsen; — officieren der artillerie van het Nederlandsch-Indische leger kunnen evenzoo tijdens hun verloftijd in aanmerking komen voor het bijwonen van practische oefeningen van dat wapen in de legerplaats bij Oldenbroek; — terwijl eindelijk meermalen nieuw aangestelde 2^e luitenants voor zekeren tijd bij technische artillerie-inrichtingen hier te lande worden gedetacheerd, om eerst daarna hunne bestemming naar Indië te volgen. Worden al deze regelingen ook in de toekomst bestendigd, dan zullen de resultaten daarvan weinig of niet achterstaan bij die, welke langs denzelfden weg verkregen zouden kunnen worden, indien tot eene vereeniging der officierskorpsen werd overgegaan. Immers men moet aannemen, dat ook thans reeds van de hooger genoemde inrichtingen, voor zoover dit met andere belangen is overeen te brengen, zooveel mogelijk profijt wordt getrokken en dat dus b.v. het aantal plaatsen, dat jaarlijks voor officieren van beide legers te zamen bij de Hoogere Krijgsschool en de Normaal Schietschool wordt opengesteld, bezwaarlijk voor uitbreiding vatbaar is.

Schijnt het mij op grond van het voorafgaande derhalve

toe, dat eene samensmelting van de officierskorpsen weinig of geen invloed ten goede zou uitoefenen op het intellectueele gehalte van de in Indië dienende officieren; thans dient ten aanzien van beide legers te worden overwogen, of die samensmelting al dan niet vereenigbaar is met het belang van den dienst in den meest ruimen zin genomen; en duidelijk is het, dat de beantwoording van deze vraag ten nauwste samenhangt met het antwoord, dat op eene andere vraag gegeven moet worden, n.l. of een officier, die niet voor vast bij een der beide legers is ingedeeld, maar die van zijn diensttijd met geregelde tusschenpoozen de kleinere helft in de Koloniën en de grootere helft in Nederland doorbrengt, niet slechts in de lagere, maar ook in de hoogere en hoogste rangen, in alle opzichten voldoende berekend mag worden geacht voor de taak, welke hem in elk dier beide legers ten deel kan vallen.

Hiermede zijn wij genaderd tot de eigenlijke kern der quaestie. Het belang van den dienst toch overweegt verre alle andere belangen en mocht dus de vereeniging van de officierskorpsen niet tot stand kunnen komen zonder aan de dengdelijkheid van beide of zelfs ook maar van een van beide legers te schaden, dan ware zij te duur gekocht, ook al stonden hiertegenover groote voordeelen in andere opzichten. Vandaar dan ook, dat ik mij veroorloven zal dit punt cenigszins breedvoerig te behandelen.

Daar de taak van den officier en dus ook de eischen, die men aan zijne verdere vorming moet stellen, in hoofdzaak worden bepaald door de samenstelling en den werkkring van het leger, waarbij hij dient, is het noodig, voor zooveel deze beide factoren betreft, vooraf eene korte vergelijking te maken tusschen het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische leger. Doet men dit, dan valt op slechts weinige punten van overeenkomst, doch op tal van punten van verschil te wijzen; — ja, men zou kunnen zeggen, dat de twee strijdmachten slechts in dit opzicht met elkander overeenkomen, dat beide in het leven geroepen zijn, om aan de bevordering van 's lands belang, in ruimen zin genomen, dienstbaar te zijn. Terwijl echter dat belang in

Nederland een leger eischt, hoofdzakelijk om in de ure des gevaars den vaderlandschen bodem tegen een vreemden indringer te verdedigen, is de hoefdreden van het bestaan der Indische strijdmacht een geheel andere. Immers al kan ook deze wellicht te eeniger tijd geroepen worden tot de taak, om onze schoone Koloniën tegen aanranding van buiten te verdedigen, zoo is zij toch in de allereerste plaats bestemd, om in de door Nederland overheerschte gewesten het gezag te handhaven tegenover de inheemsche bevolking en om dat gezag te grondvesten in deelen van den Indischen archipel, waar het zich te voren niet deed gevoelen, maar waar de uitoefening er van in het belang van den staat noodzakelijk of dienstig wordt geacht. Die taak, d. i. dus het bedwingen van opstand en het voeren van oorlogen tegen een inlandschen vijand, vordert schier dagelijks krachtsinspanning van het Indische leger en treedt dus ongetwijfeld het meest op den voorgrond.

Terwijl dus het Nederlandsche leger zich in tijd van oorlog hoogst waarschijnlijk zal moeten bepalen tot het strategisch defensief, treedt het Indische leger in verreweg de meeste gevallen strategisch offensief op. Staat men voorts in Nederland tegenover een vijand, die, wat organisatie, bewapening en strijdwijze betreft, ongeveer met het vaderlandsche leger op ééne lijn gesteld kan worden; — draagt daar, waar het leger in hoofdzaak uit dienstplichtigen is samengesteld, die hunne eigen haardsteden te verdedigen hebben en voor wie dus vaderlandsliefde een machtigen hefboom vormt, de strijd een bij uitstek nationaal karakter; — in Indië staan wij niet tegenover een georganiseerde strijdmacht, maar tegenover het te wapen geloopen volk; wordt de strijd aan onze zijde gevoerd door een leger, uitsluitend samengesteld uit vrijwilligers, Europeanen en Inlanders, die op gronden, welke met vaderlandsliefde weinig of niets uitstaande hebben, den krijgmanstand als beroep hebben gekozen, en draagt de oorlogvoering derhalve een veel minder nationaal karakter. Kan men in Nederland verzekerd zijn van den steun der bevolking, zal daar de strijd worden gevoerd in volkomen bekend terrein, waar-over tal van goede communicatiën en over genoegzame hulpbronnen voor de legering en ver-

pleging der troepen kan worden beschikt; — in Indië wordt, althans in den aanvang van den oorlog, vaak elke aanraking met de bevolking gemist; moeten onze troepen meermalen ageeren in terreinen, waaromtrent niet alleen slechts hoogst onvolledige gegevens bestaan, maar die bovendien aan de beweging dier troepen groote hinderpalen in den weg leggen, en verkeert men ook ten aanzien van hunne legering en verpleging over 't algemeen in hoogst ongunstige omstandigheden. Slechts weinig toch van hetgeen voor de huisvesting en bijna niets van hetgeen voor de voeding van mensch en dier wordt vereischt, wordt op onze Indische oorlogstooneelen aangetroffen, zoodat in de behoeften van de agcerende macht nagenoeg uitsluitend door opvoer van de operatiebasis moet worden voorzien.

Ziedaar eenige der voornaamste punten van verschil tusschen de oorlogvoering op Nederlandschen en op Indischen bodem. Ongetwijfeld zouden hieraan nog andere toegevoegd kunnen worden; doch de opgesomde zullen reeds voldoende zijn om aan te toonen, dat een goed gebruik der strijdkrachten tegenover den vijand, dien wij gewoonlijk in Indië te bestrijden hebben, geheel andere eischen stelt aan de leiding en verpleging der troepen dan de Europeesche oorlogvoering, waaruit derhalve volgt, dat vooral in de hoogere rangen — en bij dienstvakken als de generale staf en de intendance ook in de lagere — de taak van den Indischen officier zeer aanmerkelijk verschilt van die, welke voor den Nederlandschen officier is weggelegd.

De geschiktheid voor die taak nu wordt beheerscht niet alleen door de aanvankelijke opleiding, maar in veel hoogere mate nog door de verdere vorming van den officier, en het is dus slechts de vraag, of *van het meerendeel* der officieren verwacht mag worden, dat zij — indien de vereeniging der officierskorpseu ooit tot stand mocht komen — tijd en gelegenheid zullen weten te vinden, om zich genoegzaam te bekwamen voor den zoo uiteenloopenden werkkring in beide legers.

Door de voorstanders der fusie wordt deze vraag zonder voorbehoud bevestigend beantwoord; zoo o.a. door den majoor Haver Droeze, die in zijne reeds meer genoemde voordracht van 29 April 1892 van oordeel was, dat een gewoon gezond

verstand, zonder overspanning, wel wat meer kan bevatten dan hetgeen over 't algemeen voor den dienst als officier hier te lande of voor dien in de Koloniën wordt gevorderd. En ook de schrijver der brochure »Samensmelting der officierskaders» acht het blijkens de nabetrachting, welke hij over dit onderwerp houdt in de 7e afdeling van den Militairen Spectator van dit jaar, een weinig vleiend oordeel voor de officieren in 't algemeen, indien men veronderstelt, dat zij niet geschikt te maken zouden zijn voor den dubbelen werkring.

Als argumenten tot staving van deze zienswijze wordt dan veelal gewezen :

op de vele Nederlandsche officieren, die gedurende hunne detachering bij het Indische leger zich na korten tijd daar geheel op hunne plaats gevoelden en uitstekende diensten bewezen;

op de officieren der Koninklijke Nederlandsche marine, die onder alle hemelstreken zich naar de wisselende omstandigheden weten te schikken;

op de officieren van andere groote Koloniale mogendheden, die naar alle oorden der wereld worden gezonden, om den oorlog te voeren; en

op de omstandigheid, dat in het tijdvak, onmiddellijk volgende op de overneming van onze bezittingen van de Engelschen, dus in de eerste jaren na 1814, het Indische leger op enkele uitzonderingen na geheel uit baren bestond; terwijl niettemin de in dat tijdvak vallende expeditiën naar de Molukken, Palembang en Zuid-Celebes gevoerd werden op eene wijze, waarvoor men zich geenszins behoeft te schamen.

Ongeacht deze argumenten, welke straks nader besproken zullen worden, kan ik mij ten deze met de zienswijze der voorstanders volstrekt niet vereenigen en meen ik als mijne vaste overtuiging voorop te moeten stellen, dat het een onmogelijkheid moet geacht worden, om officieren te kweken, die in alle opzichten berekend zijn voor de zoo uiteenlopende functiën in beide legers. M. i. toch vereischt de vorming voor den hooger rang in elk dier beide legers de voortdurende en algeheele toewijding van de betrokken officieren, en om de geschiktheid voor die hogere rangen te verwerven, moeten de officieren van beide

legers zich in geheel verschillende richtingen bewegen. Het is niet voldoende te bepalen, dat de aspiranten voor het vereenigd officierskorps boven en behalve de vakken, welke aan den tegenwoordigen aspirant-officier voor het Nederlandsche leger onderwezen worden, onderricht zullen ontvangen in Indische talen, de land- en volkenkunde en de krijgsgeschiedenis van Nederlandsch-Indië; want, zooals reeds werd gezegd, meer nog dan door de aanvaukelijke opleiding, die uit den aard der zaak slechts grondslagen kan leggen, waarop later moet worden voortgebouwd, wordt de geschiktheid voor den hooger rang beheerscht door de verdere vorming van den officier. En waar nu voor den Nederlandschen officier met het oog hierop hoofdzaak is de bestudeering van het Nederlandsche defensiestelsel, van oorlogen op Nederlandschen bodem en elders in Europa gevoerd, van de organisatie, bewapening en oefening van Europeesche strijdmachten, meer in 't bijzonder van die mogendheden, waarmede Nederland wellicht te eeniger tijd in conflict zou kunnen geraken, — dient de Indische officier zich voornamelijk toe te leggen op de beoefening van de reeds genoemde en daarmede verwante speciaal Indische vakken, voor zooveel de krijgsgeschiedenis betreft uitgestrekt tot de studie van episoden uit de buitenlandsche koloniale krijgsgeschiedenis, die meerdere punten van aanraking vertoonen met de oorlogvoering in onze overzeesche gewesten.

Goed opgevat zal dus de verdere vorming van den officier in één der beide richtingen, hetzij voor den Nederlandschen, hetzij voor den Indischen dienst, reeds in die mate beslag leggen op den voor studie beschikbaren tijd, dat — althans voor zoover de groote meerderheid der officieren betreft — eene gelijktijdige vorming in beide richtingen niet zal kunnen geschieden, zonder aan de bruikbaarheid voor den eenen of den anderen werkkring te schaden. Ook voor den officier geldt: *qui trop embrasse mal étreint*, en inderdaad is het arbeidsveld, dat voor de loden van het vereenigd officierskorps geopend zou worden, zóó uitgestrekt, dat het niet anders kan, of verschillende deelen daarvan moeten onontgonnen blijven, niet omdat *de lust*, maar omdat *de tijd* voor de bewerking ontbreekt, omdat de ontginning van dat geheele veld te hooge eischen stelt aan de werk-

kracht van één persoon. Wel zouden er *enkele* officieren gevonden worden, zoo geniaal van aanleg, dat zij, in welken rang ook, zoowel in het Nederlandsche als in het Indische leger hunne taak op hoogst verdienstelijke wijze zouden weten te vervullen; doch het behoeft geen betoog, dat op die weinige uitzonderingen geen stelsel gebaseerd mag worden. Wenscht men, instemmende met de stelling, dat door de vereeniging van de beide officierskorpsen de belangen van geen van beide legers geschaad mogen worden, niettemin tot die vereeniging over te gaan, dan moet men doordrongen zijn van de overtuiging, dat het voor *de groote meerderheid* van de officieren geen bezwaar zal hebben, zich goed op de hoogte te houden van de meer veelzijdige taak, die dan van hen gevorderd zou worden. — Door hen echter, die evenals ik eene tegenovergestelde meening zijn toegedaan, moet alleen reeds op dien grond eene smelting der officierskaders ten eenenmale verwerpelijk worden geacht; want — het zij nog eens herhaald — het belang van den dienst moet in deze quaestie den doorslag geven, en dat belang eischt ontegenzeggijk, dat in beide legers kunne worden beschikt over een goed onderlegd, in alle opzichten voor zijne taak berekend korps officieren.

Dat, vergeleken met den tegenwoordigen toestand, vooral de bruikbaarheid van de bij het Indische leger dienende officieren tengevolge van de fusie achteruit zou gaan, zal duidelijk worden, indien men in 't oog houdt, dat bij eene radicale vereeniging van de beide officierskorpsen ieder officier verreweg het grootste gedeelte van zijn diensttijd in Nederland zou doorbrengen. Dit laatste vloeit eenvondig voort uit de omstandigheid, dat de formatie voor het officierskorps van het Nederlandsche leger een beduidend grootere getalsterkte aangeeft dan voor dat van het Indische leger. — Bepalen wij ons tot de 4 wapens, zoo bedroeg op den 1en Januari jl. het totaal der formatie aan officieren :

bij de infanterie van het Ned. leger	992,	bij de inf. van het Ind. leger	723
" " cavalerie	" " " " 127,	" " cav. " " " "	31
" " artillerie	" " " " 451,	" " artil. " " " "	180
" " genie	" " " " 101,	" " genie " " " "	64

waarnit derhalve volgt, — waanneer wij dien toestand als grond-

slag nemen — dat tot het vereenigd officierskorps zouden moeten behooren: 1715 infanterie, 158 cavalerie, 581 artillerie en 165 genie-officieren. Aangezien nu van dit totaal aantal niet meer dan 723 infanterie, 31 cavalerie, 130 artillerie en 64 genie officieren voortdurend bij het Indische leger aanwezig moeten zijn, zoo leert eene eenvoudige berekening, dat de dienstdtijd van deze officieren zich zoodanig over de beide legers zou verdeelen, dat een infanterie-officier daarvan ongeveer 58%, bij het leger in het moederland en 42% bij dat in Indië zou doorbrengen; terwijl verder die cijfers zouden bedragen: voor een cavalerie-officier respectievelijk 80% en 20%; voor een artillerie-officier 78% en 22%; en voor een genie-officier 61% en 39%; welke verhoudingscijfers derhalve zeer in het nadeel van den dienst in de Koloniën nitvallen. Uit die cijfers valt af te leiden, — aannemende dat de gemiddelde dienstdtijd van den officier van het vereenigd korps 30 jaar zou bedragen — dat daarvan in de Koloniën gemiddeld slechts zou worden doorgebracht: door den infanterie-officier 12½ jaar; door den cavalerie-officier 6 jaar; door den artillerie-officier 6½ jaar en door den genie-officier nog geen 12 jaar.

Voor zooveel de officieren van de cavalerie en artillerie betreft, moet, naar het mij voorkomt, de zeer onevenredige verdeling van het aantal hunner dienstjaren over het Nederlandsche en het Indische leger al dadelijk een reden zijn, om te hunnen aanzien onvoorwaardelijk van de fusie af te zien. Maar ook van de infanterie- en genie-officieren, die relatief een grooter gedeelte van hun dienstdtijd in Indië zouden doorbrengen, kan niet verwacht worden, dat zij over 't algemeen dezelfde mate van geschiktheid voor den Indischen dienst zouden verkrijgen, als de tegenwoordige Indische officieren, die zich gedurende hun geheele carrière aan dien dienst kunnen blijven wijden en zich dus beter op de hoogte kunnen stellen van alles, wat dien dienst betreft. Velen hunner zouden den dienst bij het Nederlandsche leger, die toch nog altijd 3/5 gedeelte van hun dienstdtijd in beslag zou nemen, als hoofdzaak, hun tijdelijk verblijf in Indië min of meer als bijzaak beschouwen, met dat gevolg, dat, vergeleken met den bestaanden toestand, ook de lust en

de belangstelling in den Indischen dienst vermoedelijk zouden verminderen.

Beschouwen wij thans de argumenten, door de voorstanders der fusie aangevoerd tot staving van hunne bewering, dat van de officieren over het algemeen verwacht mag worden, dat zij ten volle zullen weten te beantwoorden aan de eischen, die de dubbele werkring stelt.

Wat dan in de eerste plaats de van het Nederlandsche bij het Indische leger gedetacheerde officieren betreft, zoo onderschrijf ik ten volle het oordeel, dat velen hunner zich na korten tijd daar geheel op hunne plaats bevinden en uitstekende diensten bewijzen. — Over het algemeen hebben deze officieren zich in het Indische leger een zeer gunstige reputatie verworven en groot is het aantal hunner, die zich ook op het oorlogsveld wisten te onderscheiden. — De namen dezer laatsten behoef ik voorzeker niet in uw geheugen terug te roepen; zij zijn daarvoor te algemeen bekend; — doch wèl leg ik hier gaarne de verzekering af, dat die namen ook in het Indische leger steeds met eere worden genoemd.

M. i. gaat men echter te ver door dit gunstig oordeel betreffende de gedetacheerde officieren aan te voeren als een argument ten bewijze van de mogelijkheid en wenschelijkheid van eene samensmelting der officierskaders. — Vooreerst toch dient in 't oog gehouden te worden, dat zij, die thans gedetacheerd worden, geheel vrijwillig, uit roeping, naar Indië gaan, zoodat van hen mag worden aangenomen, dat zij vol toewijding en met de meeste ambitie hun nieuwen werkring zullen aanvaarden. Met het tot stand komen der fusie zou dit echter veranderen: dan toch zouden velen tegen hun wensch naar de Koloniën gezonden worden en duidelijk is het, dat de officieren van deze categorie over het algemeen veel minder door toewijding en ambitie zouden nitblinken. Maar bovendien zij opgemerkt, dat de officieren, die van het Nederlandsche bij het Indische leger worden gedetacheerd, bij dit laatste alléén in subalterne rangen dienen, verreweg de meesten slechts in den rang van luitenant, zoodat hunne bruikbaarheid voor de functiën, waartoe

zij in Indië geroepen worden, geen afbreuk doet aan mijn voorafgaand betoog, dat *voor de hoogere rangen* in het Indische leger officieren worden vereischt, die hun geheele carrière of althans verreweg het grootste gedeelte daarvan in dienst van dat leger volbrengen. In ondergeschikte betrekkingen bij troepen ingedeeld, zal ieder officier, die aan een voldoende mate van plichtsbesef en dienstijver de noodige practische geschiktheid paart, zich, waar ook, betrekkelijk spoedig op zijn plaats gevoelen en zijn taak naar behooren vervullen; doch de kennis van land en volk en van al datgene, waardoor de Indische oorlogvoering zich van de Europeesche onderscheidt, — eene kennis, onmisbaar voor de Indische officieren van hooger rang, met het oog op de functiën, waarmede deze kunnen worden bekleed, — wordt niet in enkele jaren verworven. Daarom moet de Indische officier, die met een belangrijk gewestelijk militair commando wordt belast, die bestemd is, om als expeditie-commandant op te treden, of om in eenige andere gewichtige functie aan eene expeditie te worden toegevoegd, niet grootendeels zijne vorming bij het Nederlandsche leger ontvangen hebben; — ongetwijfeld zou hij dan minder geschikt zijn voor zijne taak.

De vergelijking met de marine, een tweede argument van de voorstanders der fusie, gaat m. i. niet op. Voor de officieren der zeemacht toch bestaat tusschen de in Europa en de in Indië te vervullen taak niet zulk een groot verschil, als te constateeren valt tusschen den werkring van den Nederlandschen en den Indischen officier der landmacht. Immers, al neemt ook de zeemacht aan overzeesche expeditiën deel, waarbij zij, het zij zelfstandig, hetzij in samenwerking met de landmacht, onmisbare en vaak onwaardeerbare diensten bewijst, zoo valt toch niet tegen te spreken, dat in de meeste dier expeditiën de hoofdrol voor de landmacht is weggelegd. De taak der zeemacht omvat daarbij in hoofdzaak: het verkennen van kusten en vaarwaters; het door vuur ondersteunen van de landing en het verleen van medewerking bij het debarkement van troepen en voorraden; het blokkeeren van kusten en c. q. de voorbe-

reiding en ondersteuning van den aanval op nabij de kust gelegen versterkingen. Als regel dus bepaalt zich het aandeel van de marine in dergelijke expeditiën tot de krijgsverrichtingen te water, die onder alle hemelstreken nagenoeg hetzelfde karakter dragen. Wel is het herhaaldelijk voorgekomen, dat marinelandingsdivisiën van de schepen werden bestemd, om deel te nemen aan de operatiën te land; doch geheel deel ik de meening van hen, die van oordeel zijn, dat het gebruik van die troepen, zoo eenigszins mogelijk, dient beperkt te blijven tot het strand en de naaste omgeving daarvan, omdat aan hen, met het oog op hunne samenstelling en mindere geoefendheid, minder hooge eischen kunnen worden gesteld dan aan afdelingen van het leger. Niet gewend aan marcheeren en het doorstaan van groote vermoeienissen, hebben zij daarvan, zooals de ondervinding meermalen aantoonde, veel meer te lijden dan deze laatsten. Doch hoe dit ook zij, duidelijk is het, dat voor *de leiding* van de operatiën aan den wal officieren van de landmacht de aangeezenen personen zijn, zoo door hunne opleiding als door hunne verdere vorming, en dat dus van de officieren der zeemacht, die te land slechts in ondergeschikte functiën zullen optreden, niet die kennis wordt vereischt van alles, wat op onze Indische oorlogvoering betrekking heeft, die zoo dringend noodig is voor de officieren der landmacht, om hen tot goede bevelvoerders te vormen en die, zooals reeds werd betoogd, slechts door eene veeljarige ondervinding en studie op dat gebied verkregen kan worden 1).

Een argument, waarop de voorstanders der fusie zich met eenige voorliefde beroepen, is ontleend aan de wijze, waarop andere groote koloniale mogendheden de strijdkrachten in hunne overzeesche bezittingen recruteeren en daarbij in de behoefte

1) Afgescheiden van het voorafgaande zij nog onder de aandacht gebracht, dat onze zeeofficieren gemiddeld een grooter gedeelte van hun diensttijd in de Koloniën doorbrengen, dan voor de officieren van het vereenigd officierskorps het geval zou zijn. In de brochure „Samensmelting van de officierskaders, enz.” wordt n.l. aangetoond, dat van het gezamenlijk aantal zeeofficieren gemiddeld 49% tusschen de keerkringen vertoeft.

aan officieren voorzien. Zij wijzen er op, dat die mogendheden hunne officieren naar alle oorden der wereld zenden, om den oorlog te voeren, en vragen dan, of hetgeen elders mogelijk blijkt, bij ons onder de onmogelijkheden gerangschikt zou moeten worden.

In de eerste plaats valt hiertegen aan te voeren, dat de quaestie der fusie niet beheerscht wordt door *de mogelijkheid*, maar door *de wenschelijkheid* van dien maatregel; — en wat nu dit laatste betreft, zou men de vraag kunnen stellen, of het eenvoudige feit, dat elders andere toestanden bestaan, er toe leiden moet, om een afkeurend oordeel uit te spreken omtrent regelingen, die ten onzent het burgerrecht verkregen hebben. — Onder de overige koloniale mogendheden zijn er — zooals b. v. Frankrijk en Spanje — die zelfs geen bezwaar er in zien, om dienstplichtigen van het leger in het moederland voor den dienst in de Koloniën te bestemmen; — eene regeling, die in vroegere jaren ook hier te lande hare voorstanders vond, maar die nu door wol niemand meer in ernst voorgestaan zal worden, gesteld al, dat de grondwet zich niet daartegen verzette. Maar waarom zouden wij dan nitsluitend voor zooveel de vorming van het Koloniale officierskorps betreft, wél ons aan die vreemde mogendheden moeten spiegelen?

Wanneer men nagaat, welk een kolossale krachtontwikkeling het aan Frankrijk heeft gekost, om het gezag in Algiers op hechten grondslag te vestigen; — wanneer men verder bedenkt, dat Spanje niettegenstaande de niterste krachtontwikkeling niet er in slaagde den opstand op Cuba en dien op de Philippijnsche eilanden te bedwingen, — dan vermeen ik, dat wij met rechtmatigen trots kunnen terugzien op de resultaten, die in Nederlandsch-Indië met betrekkelijk geringe krachtontwikkeling zijn verkregen en die het best kunnen worden afgemeten naar de enorme uitbreiding van ons grondgebied in den archipel in den loop van deze eeuw. — Wijzen die resultaten op de dengdelijke samenstelling van het Indische leger en op de bruikbaarheid der elementen, waarnit het gevormd is, — zij leggen een niet minder gunstig getuigenis af van de bekwaamheid der aanvoerders, die met de hun vaak karig toebedeelde middelen zulke

grootte uitkomsten wisten te bereiken. Gaat men echter die *in* het Indische leger gevormde aanvoerders vervangen door andere, die hunne vorming als zoodanig grootendeels *buiten* dat leger zouden ontvangen, dan stelt men zich bloot aan het gevaar, dat van de beschikbare krachten op minder oordeelkundige wijze partij getrokken zou worden en dat dus het Indische leger minder goed dan tot dusverre aan zijne roeping zou beantwoorden.

Ook waar men wijst op de samenstelling van de Britsche koloniale strijdkrachten als een voorbeeld tot navolging voor ons, zij men voorzichtig bij het trekken van de parallel en verliesse men niet uit het oog, dat de toestanden voor Engeland en Nederland, hoewel eenigszins analoog, toch in menig opzicht van elkander verschillen. Engeland's koloniën zijn over den geheelen aardbodem verspreid, zoodat vaak in verschillende werelddeelen gelijktijdig het optreden van leger en vloot wordt vereischt, om de belangen van het moederland te dienen. Nederlands bezittingen daarentegen vormen veel meer een complex; zijne belangen als koloniale mogendheid zijn hoofdzakelijk in het Zuid-oosten van Azië geconcentreerd en slechts daar, in den Indischen Archipel dus, waarvan Java als het centrum kan worden aangemerkt, moet ter bevestiging of uitbreiding van het gezag ten allen tijde over de diensten van een deugdelijk samengestelde en goed geoefende macht beschikt kunnen worden. Moet het voor Engeland uiterst bezwaarlijk zoo niet onmogelijk worden geacht in al zijne verspreide koloniën een strijdmacht te onderhouden van eene zoodanige sterkte, dat men op alle gebeurlijkheden voorbereid zou zijn, — en is derhalve het door dat rijk gevolgde stelsel van voorziening in de behoefte aan levende strijdkrachten in de koloniën als 't ware door de noodzakelijkheid geboden; — voor Nederland geldt dit bezwaar niet en dus is het niet anders dan rationeel te noemen, dat dit rijk zijne koloniale strijdkrachten zoo dicht mogelijk in de nabijheid van het veld hunner werkzaamheid concentreert.

Bepaalt men zich bij de vergelijking tot het leger in Britsch-Indië, ook dan nog kan m. i. daaraan geen argument ontleend worden ten gunste van eene algeheele samensmelting onzer

beide officierskaders. Afscheiden toch van de omstandigheid, dat het Nederlandsch-Indische en het Britsch-Indische leger op geheel verschillende wijze en uit zeer verschillende elementen zijn samengesteld, zoodat reeds daarom de vergelijking eenigszins mank moet gaan, volgt uit het feit, dat bij het Britsch-Indische leger een vaste kern van speciaal Indische officieren — het zoogenaamde *Staffcorps* — bestaat, dat men ook daar overtuigd is van de noodzakelijkheid om te kunnen beschikken over een aantal officieren, die nagenoeg hunne geheele carrière in Indischen dienst volbrengen. Deze officieren zijn voor een deel bij den generalen staf, bij de intendance en in speciale, waaronder ook civiele betrekkingen, werkzaam; voor een ander deel zijn zij bij de Inlandsche troepen ingedeeld; doch het aantal dezer laatsten is, althans in verhouding tot de sterkte van die troepen, gering, naar veler oordeel te gering. Voor het overige bestaat het officierskader bij die korpsen uit Inlandsche officieren, iets wat in Britsch-Indië om verschillende redenen mogelijk is, maar in ons Indisch leger allerminst aanbeveling zou verdienen.

Wat eindelijk het in de laatste plaats genoemde argument betreft, de verwijzing naar het tijdvak onmiddellijk volgende op de overneming van onze Koloniën van de Engelschen, zij opgemerkt, dat men toen uit den aard der zaak wel genoodzaakt was om te roeien met de riemen die men had. Men stond toen eenmaal voor het feit dat het Indische officierskorps, ook in de hoogere rangen, voor een groot deel uit officieren bestond, die nog nimmer in Indië waren geweest en had geen andere keuze. Doch uit de omstandigheid, dat ook in dat tijdvak, waar noodig, de eer onzer wapenen in den Indischen Archipel hoog werd gehouden, mag m. i. nog niet worden afgeleid, dat de bevelvoering bij de destijds plaats gehad hebbende expeditiën niet gebaat zou zijn geweest, indien men de beschikking had gehad over officieren van rijpere Indische ervaring. Bovendien moet bij de beoordeeling hiervan in het oog gehouden worden, dat de krijgsverrichtingen in de Molukken in 1817 grootendeels beperkt waren tot de kleinere eilanden, die gezamenlijk

de groep van Amboina vormen, dus tot een nauwkeurig begrensd, betrekkelijk klein en voldoende bekend gebied; en dat de beide expeditiën naar Palembang in 1819 en 1821 feitelijk maritieme expeditiën waren, waarbij de landmacht een ondergeschikte rol vervulde. Toen later op Zuid-Celebes, Java en ter Westkust van Sumatra groote krachtsinspanning van het Indische leger werd geëischt, beschikte men reeds over tal van officieren, die in hoofdzaak bij dat leger hunne vorming hadden genoten.

De voorafgaande beschouwingen samenvattende, kom ik derhalve tot de volgende conclusiën:

1°. dat het in het belang van het Nederlandsche leger moet worden geacht, indien voor officieren van dat leger de gelegenheid om in Indië praktische ervaring op te doen, zoo ruim mogelijk wordt opengesteld;

2°. dat eene samensmelting der officierskaders weinig of niet zal bijdragen tot verhooging van het intellectuele peil van de in Indië dienende officieren, daar ook bij behoud van den bestaanden toestand in voldoende mate ten behoeve van het Indische leger partij getrokken kan worden van de in Nederland bestaande inrichtingen van militair wetenschappelijken en technischen aard;

3°. dat het belang van den dienst het meest wordt gebaat, indien de bij elk der beide legers ingedeelde officieren hun geheelen of althans verreweg het grootste gedeelte van hun diensttijd bij dat leger volbrengen;

4°. dat dus van een eventueele *geheele* samensmelting van de officierskaders vooral het Indische leger een hoogst nadeeligen invloed zou ondervinden, aangezien daarvan het gevolg zou zijn, dat de officieren van het vereenigd officierskorps slechts gedurende een betrekkelijk klein gedeelte van hun diensttijd tot dat leger zouden behooren; en eindelijk

5°. dat, zij het dan ook in geringere mate, in het zoeven bedoelde opzicht evenzeer nadeelige gevolgen te duchten zijn van een *gedeeltelijke* vereeniging der officierskorpsen. Immers voor die officieren, welke tot de door den majoor Haver Droeze bedoelde IIe categorie zouden behooren, die dus zoowel voor

den dienst hier te lande als voor dien in Indië beschikbaar zouden zijn, blijft het bezwaar van den gemiddeld te korten dienstdienst bij het Indische leger bestaan; terwijl niettemin voor de officieren van deze categorie een evenredig deel van het aantal plaatsen in hoogere rangen in elk der beide legers beschikbaar gesteld zou moeten worden.

Op grond van deze conclusiën moet naar mijne innige overtuiging en van een geheele en van een gedeeltelijke vereeniging der beide officierskorpsen voor goed worden afgezien. Met het oog echter op het voordeel voor het Nederlandsche leger voortvloeiende uit eene tijdelijke detachering van tot dat leger behorende officieren, komt het mij voor, dat de gelegenheid om gedetacheerd te worden ruimer dan tot dusverre moet worden opengesteld, zoodat een zoo groot mogelijk aantal officieren van die gelegenheid zal kunnen profiteren. Op welke wijze men m. i. hiertoe zou kunnen geraken, zal straks nader besproken worden.

Ad b.

Voor zoover het persoonlijk belang van de officieren bij de quaestie betrokken is, zij in de eerste plaats er op gewezen, dat de promotie bij het vereenigd officierskorps vermoedelijk sneller zou gaan dan thans het geval is bij dat van het Nederlandsche leger, doch minder snel dan bij het Indische korps, zoodat deze omstandigheid naar gelang van het standpunt, waarop men zich plaatst, als een voordeel dan wel als een nadeel van de fusie aangemerkt moet worden. Het gevolg daarvan zou zijn dat, vergeleken met den tegenwoordigen toestand, de hoogere rangen in het Nederlandsche leger gemiddeld door officieren van jongeren, die in het Indische leger door officieren van ouderen leeftijd zouden worden vervuld. Wel elimineeren de voorstanders der fusie het hieruit voortvloeiende nadeel voor het Indische leger, door de bewering dat officieren, die dikwijls in het vaderland terugkeeren en daar dus hunne krachten kunnen herstellen, over het algemeen langer frisch en jeugdig zullen blijven dan zij, die onafgebroken onder een afmattend klimaat dienen; doch het is m. i. twijfelachtig of de gunstige

invloed eener meermalen herhaalde klimaatswisseling in alle opzichten een equivalent vormt voor den hooger en leeftijd.

Het verschil in bevordering tot hooger en rang in beide legers zal na de fusie ophouden voor te komen, zeggen de voorstanders van dien maatregel. Het groote voordeel hiervan is mij niet duidelijk, tenzij men aanneemt, dat er eene groote mate van naijver bestaat tusschen de officieren van het Nederlandsche en die van het Nederlandsch-Indische leger. Maar bovendien springt al dadelijk in 't oog, dat het hier bedoelde resultaat slechts verkregen zou worden door eene *radicale* samensmelting van de beide officierskorpse en dat zelfs in dit bijna ondenkbare geval verschil in bevordering in hetzelfde leger tusschen de verschillende wapens, hetgeen m. i. veel nadeeliger werkt, zou blijven bestaan. Ook het verschil in bevordering tusschen officieren van de landmacht en officieren van de marine, die in Indië zoo herhaaldelijk tot samenwerking worden geroepen, zal door de fusie niet worden opgeheven.

Als voordeel van de fusie wordt verder genoemd, dat onnatuurlijke en stuitende verhoudingen en toestanden, die nu bij detacheringen van Nederlandsche en Indische officieren zich herhaaldelijk voordoen, niet meer zullen voorkomen. Onder die min gewenschte toestanden worden dan gerekend:

a. de omstandigheid, dat alle Indische officieren, die in Nederland gedetacheerd worden, gedurende die detachering door hunne Indische toelagen een hooger tractement genieten dan hunne Nederlandsche ranggenooten, niettegenstaande de te presteeren diensten voor beide categorieën dezelfde zijn;

b. de gelegenheid, thans voor Nederlandsche officieren bestaande, om door herhaalde of verlengde detacheringen in de Koloniën in sommige rangen een pensioen te bekomen, dat hooger is dan dat van hunne Indische ranggenooten, niettegenstaande de laatstbedoelde officieren hun geheelen dienstdienst in de tropen doorbrachten; en

c. de omstandigheid, dat Nederlandsche officieren bij detachering in Indië onder de bevelen kunnen komen van Indische officieren, die, hoewel jonger officier zijnde, een hooger en rang bekleeden.

Erkende dat de hier geschetste toestanden bestaan, gaat men m. i. te ver met deze als onnatuurlijk en stuitend te qualificeeren. Houdt men alleen rekening met de gepresteerd wordende diensten, dan zou er geen enkele reden bestaan om de van het Indische leger in Nederland gedetacheerde officieren een hooger tractement toe te kennen, dan voor hunne ranggenooten van het Nederlandsche leger is vastgesteld, maar dan ook zouden alle officieren, gehuwden en ongehuwden, in elk der beide legers ten opzichte van de betaling over één kam geschoren moeten worden. Zooals bekend is geschiedt dit echter niet en ontrangen b.v. de gehuwde Indische officieren, aan wie bij hunne overplaatsing naar Atjeh niet wordt vergund zich door hun gezin te doen vergezellen, eene maandelijksche toelage ter bestrijding van de meerdere kosten, verbonden aan het voeren van eene dubbele huishouding. Valt voor deze laatste regeling m. i. veel te zeggen, evenzoo is het gesteld met de hoogere tractementen van de gedetacheerde Indische officieren. In Nederland komende toch zullen deze zich niet alleen vrij hoge uitgaven moeten getroosten voor de aanschaffing van kleeding voor zich en c.q. voor hun gezin, zoomede voor de inrichting van hunne woning, die eenige jaren later weder met meer of minder aanzienlijk verlies van de hand gedaan moet worden; maar bovendien zal het hun, die gedurende hun voorafgaand verblijf in Indië aan eene eenigszins ruimere levenswijze gewoon zijn geraakt, vooral in den aanvang hoogst moeilijk vallen, bij alles die niterste spaarzaamheid te betrachten, die van den ongefornneerden officier van het Nederlandsche leger zoo dringend wordt geëischt, om van zijn tractement overeenkomstig zijn stand te kunnen leven. Summa summarum zullen zij dus gedurende hun 3 à 5 jarig verblijf in Nederland gemiddeld duurder leven dan hunne Nederlandsche collega's en naar mijne meening wordt de billijkheid tegenover laatstbedoelden dus niet uit het oog verloren, wanneer bij de bepaling van de tractementen van de gedetacheerde Indische officieren met dit verschil in omstandigheden rekening gehouden wordt. Mocht ooit tot geheele of gedeeltelijke vereeniging van de officierskorpsen worden overgegaan, dan zou het mij in verband met het voor-

gaande geenszins bevreemden, zoo de gewijzigde toestand, die dan voor een groot deel der officieren in het leven geroepen zou worden, op den duur er toe leiden moest, om aan de leden van het vereenigd officierskorps tijdens hun verblijf in Nederland een hooger tractement toe te kennen, dan thans voor Nederlandsche officieren van donzelfden rang is vastgesteld.

Dat onder de tegenwoordige omstandigheden een Nederlandsch officier als gevolg van herhaalde of verlengde detachceering in enkele rangen — die van luitenant en kapitein — een hooger pensioen kan bekomen dan een Indisch officier van denzelfden rang, die zijn geheelen diensttijd in de Koloniën doorbracht, valt wel is waar niet tegen te spreken, doch ook van dit bezwaar gevoel ik het ernstige niet. In de eerste plaats toch doet dit geval zich slechts zelden voor; terwijl verder in het oog gehouden dient te worden, dat die Nederlandsche officier dat hogere pensioen eerst na veel langeren diensttijd, dus gemiddeld op veel lateren leeftijd dan zijn Indische collega zal kunnen verwerven. Immers terwijl de laatste reeds na 20 jaren Indischen dienst aanspraak op pensioen kan doen gelden, zal de eerste — aannemende dat hij van zijn diensttijd 10 jaar in Indië doorbracht -- daartoe minstens 30 dienstjaren behoeven. Ziet men, ongeacht deze overwegingen in de tegenwoordig te dien opzichte gevolgde regeling eene onbillijkheid tegenover de Indische officieren, dan kan hieraan ongetwijfeld tegemoet gekomen worden, door een anderen maatstaf vast te stellen voor de toekenning van pensioensverhooging aan van het Nederlandsche bij het Indische leger gedetacheerde officieren.

Dat laatstbedoelde officieren in Indië onder de bevelen kunnen komen van chefs, die jonger officier zijn dan zij, moge voor de betrokken personen zijn onaangename zijde hebben, nadeel voor 's lands dienst zal hieruit m. i. niet voortvloeien. Immers die officieren gaan geheel vrijwillig naar Indië, en van hen mag dus verwacht worden, dat zij ook vrijwillig alle gevolgen van dien stap zullen aanvaarden, zonder dat dit dus eenigen invloed zal uitoefenen op hunne wijze van dienen. Maar bovendien als men in den hier bedoelden toestand iets stuitends of onnatuurlijks ziet, hoeveel te meer moet dit dan niet het geval zijn,

indien analoge toestanden zich in het eigen leger voordoen! Toch zijn de gevallen niet zoo heel zeldzaam, noch in het Nederlandsche noch in het Indische leger, dat officieren van jongere aanstelling ouderen in bevordering voorbijgingen.

Niettemin stem ik gaarne toe, dat men bij het tegenwoordige stelsel van detachceering verstandig zal handelen door er naar te streven, om de gevallen dat ouderen onder jongeren komen te dienen, tot een minimum te beperken. Het aangegeven middel hiertoe is, om — zooals trouwens in de laatste jaren meer en meer geschiedt — bij voorkeur slechts jonge luitenants voor eene detachceering naar Indië te bestemmen; doch aangezien m. i. de billijkheid gebiedt, dat ook een evenredig deel van het aantal kapiteinsplaatsen bij het Indische leger voor gedetacheerde officieren wordt opengesteld, ten einde aan de promotie bij het Nederlandsche leger niet te zeer te schaden, — zoo is het duidelijk, dat het aangegeven middel niet in alle opzichten afdoende is. Bestemt men echter ook voor de vervulling van die kapiteinsplaatsen slechts jongere officieren van dien rang, dan zal het in de meeste gevallen mogelijk zijn die officieren in Indië zoodanig in te deelen, dat de ancienniteitsquaestie vermeden wordt.

Alles te zamen genomen wil het mij derhalve voorkomen, dat de nadeelen, voortvloeiende uit het tegenwoordige stelsel van detachceering, over 't algemeen te hoog worden angeslagen en dat deze, ook met behoud overigens van den bestaanden toestand, voor een goed deel kunnen worden weggenomen door een oordeelkundige toepassing van dat stelsel, desnoods gepaard gaande met wijziging van de daarmede verband houdende administratieve bepalingen.

Eindelijk nog wijzen de voorstanders der fusie op de meer gunstige financiële verhoudingen, waarin de officieren van het vereenigd officierskorps zouden verkeeren, vergeleken met de tegenwoordige Nederlandsche officieren, en dit niet alleen gedurende een deel van hun actieven dienstdijd, maar ook later, na hunne pensionneering. Dat inderdaad de pensioenen over 't algemeen belangrijk zouden verbeteren is duidelijk, althans indien de verhooging dier pensioenen naar evenredigheid van

het aantal jaren Indische dienst volgens denzelfden maatstaf werd berekend, als thans voor de gedetacheerde officieren geschiedt. Geenszins echter kan ik toegeven, dat de financiële toestand tijdens den actieven diensttijd voor het gros der officieren noemenswaardig gunstiger zou zijn. 't Is waar, de tractementen voor de verschillende rangen in Indië vastgesteld zijn belangrijk hooger dan die, welke in het Nederlandsche leger worden toegekend, en ook wanneer men hierbij de over 't algemeen duurere levenswijze in Indië in aanmerking neemt, blijft er voor den Indischen officier nog wel een voordeelig saldo over; doch gesteld al, dat de uit Nederland aangekomen officier dit voordeelig saldo kapitaliseert en het dus niet aanwendt om zich wat ruimer te bewegen dan hij ginds gewoon was, dan nóg zal het kleine kapitaaltje, dat hij zich gedurende zijn tijdelijk verblijf in Indië wist te verwerven, na terugkeer in patria spoedig verbruikt zijn. Immers bij dien terugkeer verkeert hij nagenoeg in dezelfde omstandigheden als de tegenwoordige officieren, die van het Indische leger naar Nederland worden gedetacheerd; omstandigheden waarop door mij elders reeds de aandacht werd gevestigd en die mij tot grondslag dienden voor het betoog, dat de billijkheid medebrenkt aan die officieren eene toelage toe te kunnen boven de voor officieren van het Nederlandsche leger vastgestelde tractementen.

Afgescheiden van het voorafgaande behoort men, waar de financiële toestand der betrokken officieren ter sprake komt, rekening te houden met een geval, dat na het tot stand komen der fusie vermoedelijk tamelijk veelvuldig zou voorkomen, n.l. het geval, dat een gehuwd officier met kinderen, hetzij met het oog op de opvoeding dier kinderen, hetzij om andere redenen, zich genoodzaakt zou zien bij zijn vertrek naar Indië zijn gezin in Nederland achter te laten. Ook zonder nadere toelichting zal het duidelijk zijn, dat een officier, in dergelijke omstandigheden verkeerende, van het hoogere tractement in Indië niet alleen in 't minst niet zal profiteeren, maar dat het voor hem zelfs ternauwernood toereikende zal zijn, althans in de subalterne rangen, om daarmede de kosten van eene dubbele huishouding te bestrijden.

Juist die noodzakelijkheid tot tijdelijke soms meermalen herhaalde scheiding van het gezin, die voor vele officieren uit den drang der omstandigheden geboren zou worden, beschouw ik als een voorname reden, die eene vereniging van de officierskorp- sen ook in het persoonlijk belang van de officieren niet raadzaam doet schijnen. Juist dit toch is de grootste schaduwzijde aan de betrekking van de Indische officieren en ambtenaren verbonden en wordt door velen als de vloek van Indië beschouwd. Men denke dan ook niet te gering over die scheiding, die of ten gevolge zal hebben, dat gedurende minstens 5 jaar de echtgenoot en vader afgezonderd van zijn gezin zal moeten leven, of althans, dat de opvoeding der kinderen aan de ouders onttrokken wordt en aan anderen moet worden overgelaten, vaak juist op een leeftijd, waarop zij de ouderlijke zorg het meest behoeven. Niet zelden gebeurt het dan ook, dat die kinderen in eene latere periode van hun leven als vreemden tegenover hunne ouders staan. En terwijl thans de hier geschetste, voorzeker minder wenschelijke toestand — voor zooveel de officieren betreft — beperkt blijft tot den kring van de gehuwde Indische officieren, zal eene samensmelting der officierskaders oorzaak zijn, dat een dergelijke toestand voor een veel talrijker categorie van officieren in het leven geroepen wordt, iets wat allermint aanbeveling verdient. — 't Is waar, ook de gehuwden onder de marine-officieren zijn herhaaldelijk tot scheiding van hunne gezinnen verplicht; dech ook bij dat korps worden de nadeelen hiervan in ruime mate ondervonden en dus wordt hierdoor geen afbreuk gedaan aan het betoog, dat, zoo eenigszins mogelijk, min wenschelijke toestanden tot een zoo klein mogelijk aantal personen dienen beperkt te blijven.

Ad c.

De financiëele zijde van het vraagstuk kan uit den aard der zaak in een voordracht als deze niet anders dan oppervlakkig besproken worden; want dit punt vereischt zulk een omvangrijke studie van het onderwerp in al zijne consequentiën, gebaseerd op zulk een tal van verschillende en vaak moeilijk verkrijgbare gegevens, dat de uiteenzetting daarvan alléén veel

meer tijd in beslag zou nemen, dan waarover ik heden avond beschikken kan. Waar ik mij bovendien hoofdzakelijk ten doel heb gesteld, het licht te laten vallen op de overwegingen, welke mij er toe brachten een geheele of gedeeltelijke vereeniging der officierskorpsen bepaald schadelijk te achten voor de belangen van 's lands dienst en niet in het persoonlijk belang van de officieren, kan het geen verwondering wekken, dat de financiëele gevolgen van dien maatregel voor mij slechts eene ondergeschikte beteekenis hebben. Niettemin zal ik trachten, in 't kort niteen te zetten welke de voornaamste factoren zijn, die bij eventueele totstandkoming der fusie vermeerdering of vermindering van het bedrag der gezamenlijke uitgaven voor de beide officierskorpsen tengevolge zouden hebben. Ik zal dit doen aan de hand van den anoniemen schrijver der brochure »Samensmelting der officierskaders. — Verbetering door bezuiniging,» wiens arbeid ontegenzegglijk de groote verdienste heeft, dat daarin tal van gegevens zijn bijeengebracht, die voor de beoordeeling van de financiëele zijde der quaestie van waarde zijn. Overigens echter wensch ik al dadelijk te constateeren, dat ik mij niet in allen deele kan vereenigen met de conclusiën, waartoe de schrijver op grond van die gegevens komt.

Bedoelde schrijver dan, dien ik, ter bekorting, verder met X zal aanduiden, wijst er op, dat in zijn stelsel *vermindering* van uitgaven te verwachten is van de volgende omstandigheden :

1°. dat het vereenigd officierskorps minder sterk zal behoeven te zijn, dan de beide gescheiden officierskorpsen te zamen;

2°. dat de tegenwoordig toegekende gratificatiën voor uitrusting kunnen vervallen ;

3°. dat evencens zullen kunnen vervallen de toelagen, die thans worden uitbetaald aan koloniale in Nederland gedetacheerde officieren, zoomede aan Indische officieren, die worden aangewezen, om op te treden als leden van commissiën in Nederland ;

4°. dat de jaarlijksche inkomsten van de cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie zullen stijgen ; en

5°. dat op non-activiteitstelling van officieren, wegens gebrek

aan vacatures na terugkomst in Indië, niet meer zal kunnen voorkomen.

Een ander punt, waarop X in zijne brochure de aandacht vestigt, nl. dat aanzienlijke besparing van uitgaven verkregen zou kunnen worden, door te bepalen, dat de naar Indië vertrekkende gehuwde officieren hunne gezinnen in Nederland zouden *moeten* achterlaten, laat ik hier buiten beschouwing, omdat de schrijver zelf blijkens latere opstellen van zijne hand, een dergelijke bepaling niet alleen onbillijk acht, maar zelfs niet overtuigd is van de uitvoerbaarheid van dit denkbeeld.

Vermeerdering van uitgaven zou daarentegen volgens X voortvloeien :

a. Uit de omstandigheid, dat — vergeleken met den tegenwoordigen toestand — jaarlijks meer officieren van Nederland naar Indië en omgekeerd zullen moeten worden overgevoerd; en

b. Uit het hogere bedrag, dat gemiddeld aan pensioenen voor officieren zou moeten worden uitbetaald.

Met behulp van de door hem bijeenverzamelde gegevens zoowel de verminderingen als de vermeerderingen van uitgaven zooveel doenlijk onder cijfers brengende, komt X tot de conclusie, dat de door hem voorgestelde fusie van de beide officierskorpsen tot eene *belangrijke besparing* zou leiden; — eene conclusie dus, geheel afwijkende van die, waartoe andere voorstellers van vereenigingsplannen geraakten, aangezien deze van de uitvoering hunner denkbeelden *verhooging* van uitgaven meenden te moeten verwachten, dan wel tot de slotsom kwamen, dat de kosten der bestaande en der voorgestelde regeling niet veel van elkander zouden verschillen.

Bepalen wij ons vooreerst tot de omstandigheden, die vermindering van uitgaven zouden veroorzaken, dan moet aan X ongetwijfeld worden toegegeven, dat, tengevolge van de fusie, een zeker aantal officiersplaatsen minder vervuld zouden behoeven te worden. Immers verloven buiten de koloniën, aan Indische officieren toe te keunen, zouden dan weinig of niet meer voorkomen, terwijl evenzoo niet langer zou behoeven te worden gerekend op het getal der van het Indische bij het Nederlandsche leger gedetacheerde officieren, die thans evenals

de officieren-verlofgangers boven de formatie van het Indische leger worden gevoerd. En al neemt men nu hierbij in aanmerking, dat hiertegenover een zeker aantal officieren boven de formatie van het vereenigd officierskorps gevoerd zou moeten worden, om geen nadeel voor den dienst te ondervinden van het aantal officieren, dat bij voortduring tusschen het moederland en de koloniën reizende is, of in Nederland met verlof vertoeft, — zeker is het, dat dit laatste aantal kleiner zou kunnen zijn, dan het eerstbedoelde, zoodat ten slotte de sterkte van het vereenigd officierskorps geringer zou kunnen zijn dan de gezamenlijke sterkte van de gescheiden officierskorpsen. Moet dit als een financieel vóórdeel worden beschouwd, hiertegenover staat het nadeel, dat, — terwijl thans een deel der gedetacheerde en de met verlof in Nederland vertoevende Indische officieren, in geval van oorlog voor het Nederlandsche leger een welkome reserve vormen, — na het tot stand komen der fusie over deze bron van aanvulling niet meer zou kunnen worden beschikt. Veilig toch mag worden aangenomen, dat, hoewel in oorlogstijd *rechten* niet over de diensten van de officieren-verlofgangers zou kunnen worden beschikt, verreweg de meesten, zoo niet allen, hunne diensten vrijwillig zouden aanbieden.

X's meening, dat de totale sterkte aan officieren ook om andere dan de reeds opgenoemde redenen zou kunnen verminderen, kan ik niet onderschrijven. Blijkens zijne »Nabetrachting» opgenomen in de 7e aflevering van den Militairen Spectator van dit jaar is hij nl. van oordeel, dat tengevolge van de samensmelting verschillende functiën, thans door officieren waargenomen, zouden kunnen vervallen; — doch het ten bewijze daarvoor aangehaalde voorbeeld acht ik niet gelukkig gekozen. Uit eene vergelijking toch van het aantal officieren bij het Departement van Oorlog in Indië en dat bij het Departement van Oorlog in Nederland ingedeeld, — het eerste 66, het laatste 25 bedragende, — meent de schrijver te mogen besluiten, dat het eerstgenoemde aantal wellicht voor vermindering vatbaar zou blijken, en, zoo niet, dat althans verschillende officiersplaatsen door andere geëmployeerden zouden

kunnen worden vervuld. Met betrekking hiertoe zij echter opgemerkt, dat, — mochten al tengevolge van de gewijzigde omstandigheden eenige werkzaamheden van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië naar dat in Nederland kunnen worden overgebracht, — de vermindering van personeel bij het Indische Departement zou worden opgewogen door eene evenredige vermeerdering van werkkrachten bij het Nederlandsche. Wat voorts de vervanging van officieren door burgerambtenaren betreft, duidelijk is het — zoo de mogelijkheid hiervan blijkt te bestaan — dat hiertoe ook onder de tegenwoordige omstandigheden kan worden overgegaan. Bovendien zij er op gewezen, dat ook die ambtenaren dan toch betaald zouden moeten worden, zoodat de hierbedoelde vervanging niet tot besparing van uitgaven zou leiden.

Betreffende de besparing van uitgaven, die verkregen zou kunnen worden door de tegenwoordige gratificatiën voor uitrusting te doen vervallen, wordt door X aangevoerd, dat het niet billijk zou zijn, die uitgaven zelfs twee en meermalen aan officieren der landmacht toe te kennen, terwijl diezelfde uitkeeringen aan officieren der marine onthouden worden; — doch m. i. plaatst hij zich hierbij op een verkeerd standpunt. De vraag is eenvoudig: worden die uitkeeringen voor officieren der landmacht inderdaad noodzakelijk geoordeeld, ja dan neen? Wordt die vraag bevestigend beantwoord, dan dienen zij bestendig te worden, ook indien tot eene vereeniging der officierskorpsen mocht worden overgegaan en zou hiervan dus in plaats van vermindering verhooging van uitgaven te wachten zijn. Immers het aantal gevallen, waarin gratificatie moet worden toegekend, zou dan aanmerkelijk stijgen. Luidt echter het antwoord op de gestelde vraag ontkennend, dan verhindert niets om ook onder de bestaande omstandigheden tot afschaffing van die gratificatiën te besluiten, zoodat de besparing, welke hiervan het gevolg zou zijn niet als een geldelijk voordeel van de fusie in rekening mag worden gebracht.

Dat de toelagen zouden kunnen vervallen, die thans worden uitbetaald aan de in Nederland gedetacheerde officieren, zoomede aan de Indische officieren, die in Nederland als leden van de

een of andere commissie optreden, is juist; maar elders betoogde ik reeds, dat de fusie waarschijnlijk tengevolge zou hebben eene algemeene stijging van de tractementen, welke thans aan de in Nederland dienende officieren worden uitbetaald, en het behoeft voorzeker geen nadere toelichting, dat in dat geval de uitgaven, hiervoor gevorderd, de besparing, welke door het vervallen der tegenwoordige toelagen zou worden verkregen, zeer belangrijk zouden overtreffen.

Ook X's verwachting, dat de inkomsten van de Cadetten-school en de Koninklijke Militaire Academie zouden stijgen, zoodat de rijksuitgaven voor deze beide inrichtingen van militair onderwijs als gevolg van de fusie zouden verminderen, kan ik niet onvoorwaardelijk deelen. Die verwachting is gegrond op de overweging, dat na de invoering van den voorgestelden maatregel geen cadetten uitsluitend voor de Koloniën bestemd meer aanwezig zullen zijn, zoodat dan op grond van de te dien aanzien bestaande bepalingen voor *iedere*n cadet een jaarlijksche bijdrage als tegemoetkoming in de kosten zijner opleiding zou moeten worden betaald; terwijl thans de cadetten voor den Indischen dienst van de betaling dier bijdrage geheel zijn vrijgesteld. M. i. moet hierbij echter in aanmerking genomen worden, dat de eisch om zich al dadelijk zoowel voor den dienst in Nederland als voor dien in Indië te verbinden een nadeeligen invloed op de lust tot dienstneming zou uitoefenen; dat derhalve het aantal aspiranten, dingende naar eene plaatsing als cadet verminderen zou en dat dit wel eens onvoldoende zou kunnen worden, om in de behoefte te voorzien. Het gevolg daarvan zou zijn, dat men, om opnieuw den gewenschten toevloed te verkrijgen, tot vermindering, wellicht tot algeheele opheffing van de geldelijke bijdragen, en thans voor *alle* cadetten, zou moeten besluiten.

Afgescheiden hiervan komt het mij voor, dat de fusie ook uit anderen hoofde ongetwijfeld vermeerdering van de rijksuitgaven ten behoeve van de inrichtingen tot opleiding voor den officiersrang na zich zou sleepen. Immers de vereeniging van de beide officierskaders brengt mede, dat aan *alle* aspirant-officieren onderricht zou moeten worden gegeven — behalve in de vakken, die thans reeds gemeenschappelijk domein zijn voor

de a.s. Nederlandsche en Indische officieren — ook in die vakken, welke thans aan elk der beide categorieën afzonderlijk onderwezen worden. Onvermijdelijk zou dit moeten leiden tot uitbreiding van den studietijd, althans indien men het onderwijs in alle vakken op het tegenwoordige peil wil houden; en lichtelijk zal men inzien, dat hieruit wederom zou voortvloeien: vermeerdering van het aantal leerlingen en leeraars, van administratief en verder personeel; noodzakelijkheid tot uitbreiding van localiteit enz. — m. a. w. dus eene aanzienlijke *vermeerdering* van uitgaven.

Doet het bezwaar, noodzakelijke uitbreiding van het leerprogram, zich reeds gevoelen waar het de opleiding tot den officiersrang betreft, nog in veel hoogere mate is dit het geval ten aanzien van het onderwijs op de Hoogere Krijgsschool. Als gevolg toch van de geheel verschillende eischen, die de dienst in elk der beide legers over het algemeen, maar vooral ten opzichte van de vorming tot staf- en intendance officieren stelt, wordt op laatstgenoemde inrichting voor elk der beide categorieën van officieren een groot gedeelte van den beschikbaren tijd ingenomen door de studie van datgene, wat óf voor den Nederlandschen óf voor den Indischen officier meer in 't bijzonder van belang te achten is. Naast de algemeene staat dus ook hier eene speciale opleiding en zeer terecht praedomineert deze laatste. Komt echter de fusie tot stand, dan zullen *alle* officieren-leerlingen — met inachtneming natuurlijk van het verschil dat te dien aanzien gehandhaafd moet worden voor hen, die de krijgskundige studiën en voor hen, die den intendance-cursus volgen — onderricht moeten ontvangen in *alle* vakken, die thans op het programma der studiën voor beide legers voorkomen, hetgeen uit den aard der zaak aanzienlijke uitbreiding van den studietijd zou vereischen, met alle gevolgen daaraan verbonden. Ook hier dus weder eene niet onbelangrijke vermeerdering van uitgaven in het verschiet.

Het voorgaande samenvattende meen ik derhalve gerechtigd te zijn tot de conclusie dat de factoren, die volgens X bij invoering van zijn stelsel tot vermindering van uitgaven zouden leiden, door hem te hoog zijn aangeslagen; terwijl daarentegen

bij zijne becijferingen te weinig rekening wordt gehouden met omstandigheden, waarvan eene verhooging van uitgaven het gevolg zou zijn, aangezien alleen gewezen wordt op eene vermeerdering van de passagekosten en van het totaal bedrag der pensioenen. Naar welke zijde de schaal ten slotte zou overslaan, is niet positief uit te maken; doch op grond van de geleverde beschouwingen verwacht ik voor mijn persoon van de fusie in plaats van *inkrimping*, veeleer *eene vrij belangrijke uitzetting* van uitgaven.

Meende ik het voorafgaande betoog in hoofdzaak te moeten doen dienen om de aandacht te vestigen op de schadelijke gevolgen, die van eene fusie te duchten zijn en tevens om aan te toonen, dat op de voordeelen, welke sommigen van een dergelijken maatregel verwachtten, vrij wat valt af te dingen; thans rest mij nog de bezwaren te bespreken, die twijfel kunnen doen rijzen met betrekking tot *de uitvoerbaarheid* van het denkbeeld. Aangezien het mij echter bezwaarlijk zou gelukken die bezwaren helderder in het daglicht te stellen, dan reeds eenmaal te dezer plaatse is geschied, en wel door den hooggeachten Voorzitter dezer vereeniging in de bijeenkomst van den 25sten Januari 1867, vermeen ik te dien opzichte in hoofdzaak te kunnen volstaan met een korte herinnering aan het destijds gesprokene.

Afgezien van de financiëele zijde der quaestie zijn de hier bedoelde bezwaren van tweeërlei aard en betreffen zij:

1°. de groote moeilijkheid om te komen tot eene voor de betrokken personen billijke en rechtvaardige regeling der promotie, die tevens voldoende rekening houdt met 's lands belang; en

2°. de waarschijnlijke vermindering van het aantal aspiranten dingende naar den officiersrang.

Ad 1°. In het stelsel van den generaal Schimpf, volgens hetwelk de officieren in avancement rekenen bij het leger, waartoe zij op het oogenblik behooren, zou de regeling der promotie een bijzonder ingewikkelde zaak zijn en vermoedelijk niet kunnen geschieden zonder tot groote ontevredenheid in beide legers aanleiding te geven. Immers, het zouden niet altijd

de bruikbaarste officieren zijn, maar dikwijls de beste berekenaars, die de beste promotie zouden maken. Naarmate de kans op avancement hier of in Indië gunstiger was, zouden deze hun gedragslijn regelen; zij zouden zich slechts dan vrijwillig voor overplaatsing naar Indië aanmelden, wanneer dit het meest met hun belangen strookte en hun verblijf aldaar rekken naarmate van omstandigheden. Bovendien zou het toeval bij de promotie een te groote rol spelen en duidelijk is het, dat een en ander een slechten geest onder de officieren zou veroorzaken tot schade voor 's lands dienst.

In de beide andere stelsels is wel is waar berekening van de zijde van de officieren uitgesloten, maar hiermede zijn nog niet alle bedenkingen uit den weg geruimd. In de eerste plaats blijft het bezwaar bestaan, dat ten aanzien van de bevordering van een kleiner of grooter gedeelte van de officieren volkomen overeenstemming zou moeten worden gevorderd tusschen het Indisch bestuur, het Ministerie van Koloniën en het Ministerie van Oorlog, hetgeen tot moeilijkheden aanleiding kan geven; maar bovendien zal zich, zoowel in het stelsel van Majoor Haver Droeze als in dat van den schrijver der brochure, herhaaldelijk het geval kunnen voordoen, dat in Nederland of in Indië een vacature vervuld moet worden, terwijl de voor bevordering in aanmerking komende persoon zich in Indië of in Nederland bevindt. Dit zou niet alleen noodig maken, de openkomende functie eenige maanden lang door een officier van lageren rang te doen waarnemen; maar ook aanleiding geven tot tal van overplaatsingen binnen de als normaal gestelde termijnen. En het geval wordt nog ingewikkelder, wanneer ter vervanging van den te bevorderen officier een ander met bevordering van Indië naar Nederland of omgekeerd moet vertrekken. De voorziening in ontstane vacatures kan derhalve verschillende mutatiën veroorzaken, die nòch in het belang van de betrokken personen, nòch in 's lands belang te achten zijn, en het schijnt mij — ook in de beide laatste stelsels dus — uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk toe, eene regeling te treffen, waarbij aan deze bezwaren tegemoet gekomen wordt.

Ad 2°. Reeds waar de financiëele consequentiën van eene

eventueele samensmelting der officierskaders ter sprake kwamen, gaf ik met een enkel woord als mijne meening te kennen, dat de eisch van zich al dadelijk zoowel voor den dienst in Nederland als voor dien in Indië te moeten verbinden een nadeeligen invloed zou nitoeffenen op het aantal aspiranten voor den officiersrang. Vermoedelijk toch zullen zij, die thans wél officier in Nederland willen worden, behoudens de vrijheid om later desverkiezende tijdelijk dan wel voor goed bij het Indische leger te worden overgeplaatst, zich door dien eisch laten afschrikken eene dienstverbintenis aan te gaan en vooral zullen vele ouders huiverig zijn voor hun kinderen reeds op 15- à 16-jarigen leeftijd een dergelijk verband te sluiten.

Nog meer tegenzin zal men ondervinden bij degenen, die zich nu uitsluitend voor den Indischen dienst aanbieden en voor wie niet alleen de gratis-opleiding bij de Cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie, maar vooral ook het vooruitzicht op een toekomst van afwisseling, van betrekkelijke geldruimte, van snelle promotie en van goed pensioen als motief geldt, die hen of hunne ouders eene plaatsing bij dien dienst boven eene plaatsing als officier bij het Nederlandsche leger doen verkiezen. Dit alles toch zou geheel veranderen, indien tot eene fusie werd overgegaan. De gratis-opleiding zou dan komen te vervallen, tenzij men er toe overging, deze tot alle cadets uit te breiden, iets wat om verschillende redenen niet wenschelijk is en de voornitzichten voor de toekomst zouden dermate gewijzigd worden, dat de hier bedoelde categorie vermoedelijk weinig of geen aspiranten voor het vereenigd officierskorps zou opleveren.

In een artikel, opgenomen in het Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage van 8 October 1896, Eerste Blad, tracht de schrijver der brochure met cijfers aan te toonen, dat de vrees, dat niet voldoende in de aanvulling van het vereenigd officierskorps zou kunnen worden voorzien, geen reden van bestaan heeft; doch m.i. trekt hij uit die cijfers verkeerde conclusiën, daar door hem wordt aangenomen, dat degenen, die zich onder de bestaande omstandigheden uitsluitend voor den dienst in Indië wenschen te verbinden, ook geneigd zouden zijn een verbintenis voor den

gemengden dienst aan te gaan. Gaat men echter van de m. i. meer aannemelijke veronderstelling uit, dat dit niet het geval zou zijn, dan komt men op grond van diezelfde cijfers tot geheel andere gevolgtrekkingen, en blijkt, dat — gesteld de fusie ware tot stand gekomen — in 1896 b.v. het aantal geslaagde aspiranten voor de Cadettenschool *minder* zou hebben bedragen dan het aantal der opengestelde plaatsen. 1) In tegenstelling met X ben ik dan ook van oordeel, dat de vrees voor onvoldoende stof tot aanvulling van het vereenigd officierskorps volstrekt niet ongemotiveerd is.

Ten slotte zij het mij vergund nog even terug te komen op de conclusiën, waarmede ik het eerste gedeelte van deze voordracht besloot. Gaf ik daar reeds als mijne innige overtuiging te kennen, dat in het belang van den dienst en van een geheel, en van een gedeeltelijke fusie voor goed behoort te worden afgezien; — die overtuiging kan slechts versterkt worden door de overweging, dat de vereeniging van de beide officierskorpsen over 't algemeen evenmin in het belang van de betrokken personen zou zijn en geen besparing, doch wellicht vermeerdering van uitgaven tengevolge zou hebben.

Zooals echter almede reeds werd opgemerkt, behoort m. i. voor officieren van het Nederlandsche leger de gelegenheid, om in Indië te worden gedetacheerd, ruimer dan voorheen te

1) In het jaar 1896 bedroeg het aantal der opengestelde plaatsen bij de C. S. voor cadetten, bestemd voor den dienst in Oost-Indië 28 en voor dien hier te lande 30; totaal derhalve 58.

Voor dit totaal aantal plaatsen meldden zich aan:

a. Uitsluitend	voor Oost-Indië	62 aspiranten.
b. In de eerste plaats	" "	82 "
c. In de tweede plaats	" "	68 "
d. Uitsluitend voor hier te lande		27 "

in totaal dus 239 aspiranten, waarvan slaagden 80 of 33,5 %.

M. i. nu moet worden aangenomen, dat alleen de aspiranten onder *b* en *c* genoemd, eene verbintenis voor den gemengden dienst zouden hebben willen sluiten, zoodat dan het aantal aspiranten 150 zou hebben bedragen en dat der geslaagden 33,5 % hiervan of 50. Rekenende op hetzelfde aantal opengestelde plaatsen, zou laatstbedoeld aantal dus niet toereikend zijn geweest, om in de behoefte te voorzien.

worden opengesteld, zoodat een zoo groot mogelijk aantal officieren van die gelegenheid zal kunnen profiteeren. Wel is het aantal gedetacheerde officieren bij het Indische leger in de laatste jaren bijzonder groot, zoodat dit zelfs op 1 Januari 1898 niet minder dan 111 bedroeg; maar dit kan slechts als een gevolg worden aangemerkt van de buitengewone omstandigheden, die sedert 1894 de aanvulling van dat leger beheerschten. In meer normale tijden is dat aantal veel geringer, zooals kan blijken uit het feit, dat in het vijfjarig tijdvak, voorafgaande aan 1894, gemiddeld niet meer dan 40 Nederlandsche officieren in Indië dienden.

Dit laatste aantal nu is, naar het mij voorkomt, ongetwijfeld voor vermeerdering vatbaar en zou wellicht tot het dubbele kunnen worden opgevoerd, zoodat dan bij het vaststellen van de jaarlijks benoodigde aanvulling aan officieren voor het Indische leger rekening te houden ware met het feit, dat jaarlijks gemiddeld 16 officieren van het Nederlandsche leger de gelederen zouden komen versterken. De aanvulling voor beide legers zou derhalve zoodanig geregeld moeten worden, dat bij het Nederlandsche leger jaarlijks 16 officieren *meer* en bij het Indische leger 16 officieren *minder* worden aangesteld dan noodig zou zijn, wanneer geen detacheringen uit Nederland naar Indië plaats vonden. 1)

Met betrekking tot deze detacheringen wensch ik nog de aandacht te vestigen op een onbillijkheid, welke daarbij tegenwoordig tegenover de officieren van het Nederlandsche leger wordt begaan en waartegen in een artikel, getiteld: »*Detachering en promotie*», voorkomende in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 21 November 1897, eerste blad A, zeer terecht met nadruk wordt geprotesteerd. Het is deze, dat in de laatste jaren slechts luitenants, geen kapiteins worden gedetacheerd, waarvan het gevolg is, dat de promotie van de Nederlandsche officieren wordt geschaad. Immers terwijl op 1 Januari 1898

1) De detacheringen in ruiling op den voet van het K. B. van 18 Augustus 1871, N°. 10, zijn hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat deze geen invloed op de aanvulling uitoefenen. Voor intrekking van dat besluit ware m. i. veel te zeggen.

bij het wapen der infanterie van het Nederlandsche leger volgens de formatie 253 kapiteins en 662 luitenants behoorden te zijn, bedroeg de aanwezige sterkte op dien datum 253 kapiteins en 606 luitenants, doch waren tegelijkertijd 1 kapitein en 89 luitenants van dat wapen bij het Indische leger gedetacheerd. Terwijl dus normaal op 662 luitenants 253 kapiteins behooren voor te komen, is de feitelijke toestand dat 606 + 89 of 695 luitenants dingen naar 253 + 1 of 254 kapiteinsplaatsen, eene omstandigheid die uit den aard der zaak een langeren diensttijd als luitenant bij het Nederlandsche leger tengevolge heeft. De bewering dat het Indische leger op die wijze bevoorrecht wordt ten koste van het Nederlandsche, is dus niet van grond ontbloot.

Aan deze onbillijkheid ware op de eenvoudigste wijze een einde te maken door te bepalen, dat voortaan niet alleen luitenants maar ook kapiteins gedetacheerd zullen worden, en wel in dezelfde evenredigheid als bij de organisatie van het Nederlandsche leger voor die rangen is aangenomen. Van de 16 jaarlijks te detachieren officieren zou dan een viertal den kapiteinsrang moeten bekleeden en hiervoor zonden bij voorkeur bestemd moeten worden jonge kapiteins, die als luitenant reeds eenmaal in Indië hadden gediend. Consequent door redeneerende zou men jaarlijks ook 1 hoofdofficier bij het Indische leger moeten detachieren, doch hiertegen verzetten zich overwegende bezwaren, die elders in den breedte werden uiteengezet.

En hiermede, mijne Heeren, ben ik genaderd aan het einde van mijne voordracht. Zoals u allen bekend is, werd bij K. B. van 21 October jl., N°. 15, een commissie benoemd, aan welke de taak is opgedragen om de uitvoerbaarheid eener samensmelting van de beide officierskaders nader te onderzoeken, met opdracht tevens om eventuele voorstellen te doen tot wetswijziging ter verkrijging van die samensmelting; en om ook een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om op andere wijze, desnoods geleidelijk, meer verband te brengen tusschen de beide officierskorpsen. De zaak is hiermede in goede handen, want de samenstelling dier commissie waarborgt een volkomen onpartijdig onderzoek, waarbij de belangen van den dienst ten

aanzien van beide legers nauwkeurig zullen worden gewikt en gewogen. Dat ik mij niettemin geroepen gevoelde mijne denkbeelden omtrent het onderwerp in quaestie hier nader uiteen te zetten, moet dan ook niet worden toegeschreven aan eene lakenswaardige zucht om als voorlichter van die commissie te willen optreden. Mijne bedoeling was slechts een steentje bij te dragen tot de bestrijding van naar mijne meening minder juiste voorstellingen betreffende de gevolgen eener fusie, door de voorstanders van dien maatregel, zij het dan ook volkomen te goeder trouw, gegeven.

Thans rest mij nog slechts u mijn dank te betuigen voor de mij verleende welwillende aandacht. (*Toejuicing.*)

De VOORZITTER. Wenscht een van de Heeren een woord te spreken tot ondersteuning van hetgeen door den spreker is gezegd of ter bestrijding van het aangevoerde, dan wil ik daartoe gaarne het woord verleen.

De heer VAN DER WILLIGEN. Mijnheer de Voorzitter. Ik heb eenigen tijd gearzeld het woord te vragen, ten einde de voorstanders van de fusie tusschen de officierskorpsen van het leger hier te lande en dat in Indië, in de gelegenheid te stellen, hun stem vóór de mijne te doen hooren.

Nu zich daarvoor niemand aanmeldt, wensch ik gaarne uiting te geven aan mijne instemming met de beschouwingen van den heer MICHIELSEN en ik ga daartoe des te gereeder over, nu ik, in verband met hetgeen de spreker daaromtrent heeft opgemerkt, niet meer behoef te vreezen, dat die instemming, waar zij van de zijde van een Indisch officier komt, door sommigen wellicht aan eigenbelang zou worden toegeschreven en men dus overtuigd zal zijn, dat alleen het belang der zaak mij tot spreken noopt. Als zaak beschouw ik dan hier het Indische leger, want dat zal men ons, Indische officieren, wel niet kwalijk nemen, dat wij ook in dezen zin strijden voor het leger, waarin wij dienen en dat wij liefhebben, dat wij voor de belangen daarvan opkomen, wanneer wij die bedreigd zien. Dit zoo zijnde, geeft het m. i. wel te denken dat de Indische officieren schier eenstemmig tegen de fusie gekant zijn,

ja, zou dit feit op zich zelf reeds als bewijs kunnen gelden, dat die fusie voor ons leger als een ramp is te beschouwen.

Ik kan mij echter begrijpen, dat de voorstanders der samen-smelting met dat bewijs nog niet bekeerd zijn, doch dat zij de aan de fusie verbonden bezwaren nader wenschen aangeduid te zien. Dit nu, heeft de inleider m. i. gedaan op eene wijze, welke ik boven mijn lof verheven acht; helder en overtuigend zette hij de nadeelige gevolgen van de fusie uiteen en ik gevoel, hoe hij, die van het onderwerp zulk eene grondige studie blijkt gemaakt te hebben, het zal hebben betreurd, dat er heden avond over niet nog meer tijd te beschikken viel, om het onderwerp uitvoeriger te behandelen.

Waar ik hier nog een paar bezwaren tegen die fusie wil noemen, geschiedt dit daarom geenszins met de bedoeling om de beschouwingen van den heer MICHIELSEN te vervolledigen en evenmin om daarmee die bezwaren als uitgeput te verklaren, maar nitsluitend om mijnerzijds ook iets bij te dragen tot het afweren van een gevaar dat het Indische leger boven het hoofd hangt.

Mijn eerste bezwaar dan is, dat waar het aantal overplaatsingen van officieren bij het Indische leger door den drang der omstandigheden reeds zeer groot is, de fusie al weer een reden te meer zal zijn, waardoor dat aantal wordt vermeerderd. Immers, de mutatiën onder het officierskorps zullen door de periodieke aflossing reeds belangrijk toenemen, en ook zal men de officieren, wil men van hun verblijf in Indië de voordeelen trekken, welke men zich daarvan voorspiegelt, tijdens hun verblijf in de kolonie meermalen moeten overplaatsen, ten einde hen niet te lang te laten in de kleine garnizoenen, zooals ons leger er zoovele heeft en waar de gelegenheid tot practische ontwikkeling voor den officier dikwerf zeer gering is.

De gevolgen van dat grooter aantal overplaatsingen, zullen zich uit den aard der zaak dadelijk op de uitgaven doen gevoelen en hieraan mogen zij, die in de fusie een financieel voordeel voor den Lande meenen te zien, wel eens denken; trouwens, ik ben overtuigd dat die fusie, op dit gebied nog wel meer verrassingen zou opleveren. Maar die meerdere uit-

gaven zijn slechts bijzaak, vergeleken bij een ander veel ernstiger gevolg van het toenemen der overplaatsingen, nl. dat het den officieren dan weer te moeilijker zal vallen, één te worden met den troep waarbij zij zijn ingedeeld en aan dien troep om hen te leeren kennen. Het zou overbodig zijn in eene vergadering als deze op de nadeelen daarvan te wijzen, ware het niet, dat ik daarbij de aandacht wenschte te vestigen op de omstandigheid, dat ons leger nu reeds voor ruim de helft is samengesteld uit inlanders, dat wanneer er voorloopig ooit sprake zal zijn van eene uitbreiding van het leger, die versterking hoofdzakelijk uit inlanders zal gevonden worden en dat ook bij eene eventueele verdediging van onze koloniën tegen een buitenlandschen vijand, men zich geen andere aanvulling van het leger zal kunnen denken, dan schier uitsluitend met inlanders. Welnu, die inlanders, die zulk een groote rol in ons leger spelen, zijn voor de overgroote meerderheid geen militair van nature, integendeel het kost heel wat moeite om van hen bruikbare soldaten te maken en dan nog zal dat alleen hun goed gelukken, wien het gegeven is de inlanders te bestudeeren, hen te leeren begrijpen en hun vertrouwen te winnen. Daarvoor is tijd noodig en zal die nu nog te vinden zijn bij eene fusie van de officierskorpsen, wanneer de officieren gedurende hunne gansche loopbaan slechts 2 à 3 malen en dan met groote tusschepoozen bij het Indische leger worden ingedeeld en hun verblijf aldaar nog zullen moeten verdeelen over Europeesche en inlandersche korpsen?

En nu mijn tweede bezwaar. Een *passe-partout* heb ik altijd een ongelukkig ding gevonden, omdat het gewoonlijk voor geen zijner bestemmingen *goed* blijkt te deugen en zoo lijkt mij ook een officierskorps à double usage hoogst ondoelmatig. Zoo'n instelling, ik ben er van overtuigd, zou ook voor het Nederlandsche leger wel hare schaduwzijden hebben — o. m. zou het de verwezenlijking tegenhouden van verschillende illusien, die het officierskorps hier te lande heeft — maar veel ernstiger zouden de nadeelen zijn, die er voor het Indische leger uit voortvloeiden.

Aan 't hoofd van dat gemengde officierskorps zal dan staan

de Minister van Oorlog, de autoriteit, die niet alleen de volledige beschikking zal hebben over de middelen tot opleiding van de officieren maar hen ook gedurende het grootste gedeelte van hun loopbaan onder zijne directe bevelen heeft en tot hun verdere vorming de noodige regelingen zal treffen, waarbij hij uit den aard der zaak in de eerste plaats zal letten op de bevrediging van de eischen, welke het leger waarvoor *hij* verantwoordelijk is, d.i. het Nederlandsche, aan het officierskorps stelt. Ook zal dan aan den Minister van Oorlog in hoogste instantie de beoordeeling zijn van de officieren en al zal hij daarbij ook wel rekening houden met de waarde, die de officier getoond heeft voor het Indische leger te bezitten, zoo is het alweder om dezelfde reden, niet gewaagd te veronderstellen, dat waar de waarde die een officier heeft voor het Indische leger, niet dezelfde is als die voor het Nederlandsche, deze laatste toch overwegend zal zijn, bij de bepaling van de positie, die men den officier in het officierskorps doet innemen.

En, mijnheer de Voorzitter, kunt u zich dan nog voorstellen, dat het Indisch legerbestuur verantwoordelijk kan worden gesteld voor de slagvaardigheid van een leger, waarvan het alleen de minderen onder zijne voortdurende bevelen heeft, doch de officieren slechts in bruikleen, terwijl men op de vorming van die officieren, in verband met de eigenaardige taak van het leger, weinig invloed zal kunnen uitoefenen en het persoonlijk belang van die officieren hen noopt in de eerste plaats te streven naar de voldoening van de eischen, die hun voor den dienst bij het leger in Nederland worden gesteld.

't Is natuurlijk, dat een Staat voordeelen tracht te trekken uit zijne koloniën en overzeesche bezittingen; ik kan mij zelfs voorstellen, dat men daarin in sommige opzichten nog wat verder gaat dan de belangen van die koloniën en bezittingen bepaald medebrengen, maar laat men daarin toch nooit zoover gaan, dat men ten slotte het leger daarginds gaat exploiteeren ten bate van dat in het moederland. Laat men bedenken, dat het Indische leger de steunpilaar is van het gezag, dat Nederland in de Oostersche overzeesche bezittingen uitoefent en dat het knagen aan dien steunpilaar er volgens de wetten der

natuur toe zou kunnen leiden, dat het gebouw, dat men met inspanning van zooveel krachten op den evenaar heeft opgetrokken en waarop het kleine Nederland terecht zoo trotsch is, instortte en dan wellicht voor goed voor ons verloren ging.

Dat men door de samenstelling van de officierskorpsen, door het Indische leger zijne zelfstandigheid te ontnemen, dat leger niet geheel aan Indië te laten, aan dien steunpilaar een gevoeligen knak zal geven, dat is mijn vaste overtuiging.

Het Indische leger is evenmin onverbeterlijk als het Nederlandsche, laten daarom beide naar middelen zoeken om zich te vervolmaken, maar nimmer ten koste van elkander; dat zou, wanneer het al eene zuinigheid ware, er zeker eene zijn, welke de wijsheid bedroeg.

De heer THOMSON :

Mijnheer de Voorzitter, zooals u gebleken is, heb ik lang gearzeld alvorens het woord te vragen. Anderen der hier aanwezigen acht ik daartoe meer bevoegd.

Nu zich nochtans niemand onder de voorstanders eener fusie opmaakt om het betoog van den kapitein Michielsen aan te vallen, gevoel ik mij daartoe verplicht. Zulks voornamelijk omdat van eene vergadering der V. t. B. v. d. K. zoowel in Indië als in Holland eene groote moreele kracht uitgaat, en omdat ik wil voorkomen, dat ten onrechte de gevolgtrekking zou gemaakt worden, als zouden al de hier aanwezigen door de gehoorde rede van de niet wenschelijkheid eener samensmelting overtuigd zijn geworden.

Zulks toch is geenszins het geval, en ik zou daarom met de meeste bescheidenheid wel gaarne eenige vragen aan den inleider willen richten.

De kapitein Michielsen is bij zijne inleiding begonnen met een artikel over de fusie te wraken, dat eenigen tijd geleden in de *Javabode* eene plaats gevonden heeft, ik meen het artikel van *Multavidi*; aan dien schrijver werd het recht ontzegd, den tegenstanders der samensmelting ten laste te leggen, dat zij uit eigenbelang zoo zouden handelen. Iets wat trouwens niet mogelijk

zou zijn, daar alle Indische officieren, die niet tot het fusieleger willen toetreden, hunne tegenwoordige rechten behouden.

Volgens mijne meening had Multavidi wel degelijk het recht om zoo te schrijven: de talrijke weinig zaakrijke artikelen tegen de fusie in de Indische Pers, en welke meestal geene bestrijding vinden, wijzen er op, hoe wel degelijk vrees voor het schaden hunner persoonlijke belangen bij vele Indische officieren bestaat.

Ten bewijze wil ik enkele couranten-nitknipsels aanhalen, welke ik hier voor mij heb liggen:

Het *Bataviaasch Nieuwsblad* (overgenomen in het *Algemeen Handelsblad* van 28 Nov.) schrijft:

»Voor zoover toch valt na te gaan, is het nut getrokken uit de vele en telkenjare grooter wordende detacheringen van Ned. officieren bij het Indische leger niet zoo groot als met de kosten dier detacheringen in overeenstemming zou zijn — de goeden natuurlijk niet te na gesproken.

De samensmelting nu zou die detachering uitbreiden over het Ned. en het Ind. leger over en weer, — een stelsel, waarbij het Ned. leger veel, het Ind. slechts weinig kan winnen.

Wat het Ind. leger in de eerste en voorname plaats verliezen zou, is dat het de bevorderingskansen — bij enkele wapens toch reeds slechter dan ooit — zou moeten gaan deelen met het Holl. leger, dat op zijn beurt betere promotiekansen zou winnen, zoodat, wat dit eene punt betreft, gezegd zou mogen worden, dat Indië gaat bijdragen aan de kosten van het Hollandsche leger” Het slot van dit artikel luidt:

. . . . »Doch dat neemt niet weg, dat wij de samensmelting naar billijkheid en recht eene onbillijkheid achten, en daarom de instelling der commissie — hiermede wordt de bekende staatscommissie bedoeld — eene fout noemen. Het moest er nu nog naar bijkomen, dat de kosten der commissie ten laste der Indische begrooting worden gebracht; onmogelijk is dat niet.”
(*Gelach.*)

Zoo lezen wij in de *Java-bode* van 5 Nov. 1897 een ander vermakelijk argument: »het noodzakelijk gevolg der fusie zou toch de invoering der Europeesche tactiek zijn, die den genadeslag zou toebrengen aan die slagvaardigheid.”

Enz. enz.

Het aangehaalde moge voldoende zijn om aan te toonen, dat Multavidi bij de beoordeeling van vele tegenstanders der fusie op het juiste standpunt staat.

Thans wil ik de verdere argumentatie van den inleider aan eene beschouwing onderwerpen en den loop van diens betoog zoo geleidelijk mogelijk volgen.

Ik begin dan bij het integreerend gedeelte, *het belang van den dienst*: de (tegenwoordige) Hollandsche officier zou *krijgservaring* opdoen; het *intellectueele* gehalte der Indische officieren volgens de voorstanders der fusie grooter worden. Aan dit laatste voordeel kent de kapitein Michielsen weinig waarde toe: indien de ernstige wil bestaat, zal in Indië ook gestudeerd kunnen worden. De inleider is dus van het standpunt dergenen, die beweren »dat men in Indië in de *koele* achtergalerij beter studeert dan in Holland 's winters achter de *warme* kachel!» Ik ben te dien opzichte niet zoo optimistisch gestemd voor het Indische leger en wil hiertoe even de vraag stellen, waarom het dan noodzakelijk is, dat de officieren, welke zeker den meest denkbaren ernstigen wil tot studie bezitten, nl. die, welke zich voor het Hoogere Krijgsschoolexamen aanmelden, zich gedurende drie à vier maanden te Batavia voor dat examen mogen voorbereiden. Deze bepaling moest gehandhaafd blijven, niettegenstaande niet alleen aan het transport der niet geslaagden met hunne gezinnen belangrijke financiële offers zijn verbonden, maar wat veel meer zegt, niettegenstaande trots het ontzettend incompleet aan officieren, hierdoor weder een groot aantal hunner geruimen tijd aan den dienst onttrokken wordt.

Waar de inleider later den studiezin der Indische officieren weder indirect in zijn betoog opneemt, door te gewagen van het aantal candidaten onder de verlofgangers, dat voor de Normaal Schietschool in aanmerking wenscht te komen en dat meestal het aantal beschikbare plaatsen overtreft, als ook spreekt van de liefhebbers voor het volgen der proeven in de legerplaats bij Oldebroek, daar wilde ik wel gaarne de vraag stellen, of hem niet ongeveer bekend is, welk percentage der verlof-

gangers in Den Haag op de schietschool wil komen, en welk percentage daarnaast op de heide te Oldebroek wenscht te worden gedetacheerd. Volgens mijne bescheiden meening zijn er dikwerf gansch andere redenen dan studiezijn, welke daartoe leiden. En daarenboven wordt immers juist aangevoerd, dat het verblijf in Holland gunstig voor de studie is.

Het hoofdmotief tegen de fusie, dat nochtans m. i. niet voldoende werd toegelicht, vindt de kapitein Michielsen in het gebrek dat in de hoogste rangen zal voorkomen aan troepenleiders, geschikt voor de tropen: *de groote meerderheid der officieren zal in het fusiekader ongeschikt zijn voor troepenleider op groote schaal* — zegt hij.

Gaarne wilde ik hiertegenover de vraag opperen, in welk leger dan wel de groote meerderheid der officieren geroepen zal kunnen worden en dns geschikt moeten zijn om *als troepenleider op groote schaal* op te treden.

Is dit wel een cisch, welke gesteld mag worden?

Thans zouden de gedetacheerde officieren bij het Indische leger goed voldoen, bij eene fusie zou zulks niet meer het geval zijn — beweert de inleider. De fusie-officieren zouden den dienst in de tropen als bijzaak beschouwen.

Ook met deze beschouwing kan ik niet medegaan. Er is toch volstrekt geen reden om aan te nemen, dat de cadet, die *vrijwillig* dienst neemt voor afwisselend verblijf in Nederland en de koloniën, met tegenzin zijne diensten in de tropen gaat vervullen.

Staat hem zulks tegen, welnu, dan wordt hij eenvoudig geen officier.

Bij uitzondering zal het natuurlijk wel het geval kunnen zijn; maar komt het ook tegenwoordig niet voor, dat Indische officieren met tegenzin naar de koloniën gaan, en komt het dikwijls voor, dat verlofgangers wegens ziekte, welke na enkele maanden hersteld zijn, zich beter melden om zoo spoedig mogelijk weder den dienst in de tropen te hervatten?

Er werd eene vergelijking gemaakt met vreemde mogend-

heden, welke we zouden willen navolgen, en gewezen op de inconsequentie, dat er vroeger stemmen opgingen om de geheele *legers* in eene fusie te doen deelen, en men thans alleen de vreemde mogendheden wil navolgen voor zoover de fusie der officierskaders betreft.

Dit is zeer verklaarbaar; want het zal wel bij niemand opkomen om onze *achtmaandsche miliciens* — het Hollandsche leger! — in eene samensmelting op te nemen.

Nog werd gewezen op Engeland met zijn *Indian Staff-corps*. Ook dat argument geldt m. i. niet, daar de toestanden in onze koloniën hemelsbreed met die in Engelsch-Indië verschillen. Maar nog, indien het beslist noodzakelijk zou wezen om enkele categoricën van officieren, bijv. bij den generalen staf, cenige jaren langer achtereen in Indië te laten, dan zouden hiertegen immers ook bij de fusie absoluut geen bezwaren bestaan.

Ook het argument tegen de fusie, dat de inleider samenvat in de vraag betreffende de krijgsverrichtingen in vroeger eeuwen: »wie zegt niet, dat men beter geslaagd was, indien aanvankelijk over speciaal Indische officieren beschikt ware,» bezit voor mij geene waarde. Ik zoude toch met evenveel recht hiertegenover de volgende vraag kunnen stellen: wie zegt niet dat de 1ste Atjeh-expeditie, de Flores-expeditie, het 1ste gedeelte der Lombok-expeditie, enz. beter geslaagd zouden zijn als de hoogere troepenleiders fusie-officieren zouden geweest zijn? D. w. z. hoofdofficieren van uitstekend fysiek en intellect, die niet slechts door eene vijfjarige studie voor den Indischen dienst zijn opgeleid en minstens een jaar of tien in de tropen gediend hebben, maar zich daarenboven gedurende een lang verblijf in het moederland volkomen op de hoogte hebben kunnen stellen van de Indische krijgsgeschiedenis?

Dit voor zoover de belangen van den dienst aangaat.

Betreffende de *persoonlijke belangen* der officieren bepaalt de kapitein Michielsens zich in de eerste plaats tot de *gezinnen-kwestie*. Volgens hem is de tegenwoordige toestand beter dan bij een fusiestelsel, aangezien dan een *grooter* aantal officieren deze nadeelen ondervindt.

Ook hierin verschil ik met den geachten spreker van gevoelen. Volgens mijne meening is het beslist beter, dat *veelen* zich een *gering* bezwaar moeten getroosten door van hunne kinderen weinige achtereenvolgende jaren gescheiden te zijn, dan dat een belangrijk, ofschoon kleiner, aantal ouders de opvoeding hunner kinderen *geheel* aan vreemden moeten overlaten, hetgeen de tegenwoordige toestand medebrengt.

En dan zou de inleider eene detachceering van Hollandsche officieren *op groote schaal* wenschen!

Ik kom straks op die detachceeringen met een enkel woord terug, doch wensch nu reeds aan te stippen, dat de schaal der detachceeringen reeds zoo groot, en het Nederlandsch officierskorps dermate geplukt is, dat de grens der billijkheid reeds lang overschreden is.

Voorts ziet men een bezwaar in het feit, dat bij eenen eventueelen oorlog van Nederland de uitnemende reserve van Indische verlofgangers gemist wordt!

Of die reserve van veel waarde zal zijn, meen ik te moeten betwijfelen, in aanmerking nemende dat *tachtig* pct. der verlofgangers ziek is.

Mocht men somwijlen tegenwerpen, dat bedoelde officieren meestal slechts ongeschikt zijn voor den dienst in de tropen en best in Holland kunnen dienen, dan wijs ik op de groote onbillijkheid, dat ook niet in vreedestijd over die krachten beschikt mag worden; aangezien toch in Nederland een tweehonderdtal officieren aan den troependienst onttrokken wordt, en zulks voor een groot deel door het belangrijk aantal gedetacheerden in Indië. Is het voorts niet uit een algemeen oogpunt zéer in het Staatsbelang — een voordeel door het fusiestelsel te bereiken — dat over de krachten dier talrijke verlofgangers worde beschikt?

Spreker heeft de vrees geuit, dat bij eene samensmelting der officierskaders, zich geen voldoende aantal adspiranten, voor de K. M. A. enz. zal aanmelden. In dit opzicht ben ik meer optimistisch gestemd. Dat er bezwaren bestaan tegen eene verbin-

tenis om den geheelen dienstitjd in de tropen door te brengen, laat zich gereedelijk verklaren, doch dat deze bezwaren *niet* gelden bij een afwisselend verblijf in koloniën en moederland -- waarbij dit laatste van langer duur is -- wordt duidelijk, als wij het groote aantal candidaten nagaan, dat jaarlijks eene plaatsing zoekt als adelborst bij de Marine. Ook de talrijke aanvragen van Hollandsche officieren om in Indië gedetacheerd te worden, wijzen daarop.

Waar de inleider zich tot taak stelde om het vraagstuk der fusie onder de oogen te zien, daar heeft het mij in hooge mate verwonderd, dat spreker met geen enkel woord vele voordeelen der samensmelting heeft aangeroerd en daaronder in de eerste plaats de aanvulling van het Indische officierskorps, welke bij een fusiestelsel ongetwijfeld beter dan thans gewaarborgd zal kunnen zijn. Op het oogenblik is de toestand te dien opzichte allertreurigst.

Om hierop te wijzen veroorloof ik mij eene aanhaling uit de Indische Pers (Zie ook Alg. Handelsblad 5 Oct. 1898).

»Wij vestigden reeds onlangs de aandacht op het incompleet aan officieren der infanterie bij het Indische leger; een incompleet, dat in werkelijkheid *veel* grooter is dan het schijnt, omdat -- o. a. door de aflossingen van Atjeh, periodiek en wegens ziekte -- steeds een aantal tijdelijk aan den dienst onttrokken is.

Het belang der zaak eischt, dat wij nader op de quaestie terugkomen. In het groote kampement te Tjimahi (P. R.), zoo lezen wij in de laatstelijk aangebrachte mail, heerscht een slechte geest onder de soldaten van verschillende landaarden: er is gebrek aan toezicht . . . sedert geruimen tijd is daar gebrek aan officieren, groot gebrek aan kader, bij een overcompleet aan mindere militairen.

Laat ons hopen, dat de schrijver (in het Bat. Nbl.) zich te sterk nitdrukt, als hij zegt: »worden geen ingrijpende maatregelen genomen, dan zal het geen jaar meer duren of wij hebben een leger, dat die naam niet meer verdient»; maar laat ons intuschen erkennen, dat het niet aangaat, bij een

belangrijk overcompleteet van soldaten te blijven voortsukkelten met een in werkelijkheid groot incompleteet van officieren (en kader).

Laat ons eens herhalen, hoe het staat met de voltalligheid op papier van de infanterie-officieren, volgens de cijfers van ult. Dec. jl. Volgens de formatie moeten er zijn 792; in werkelijkheid zijn er niet meer dan 656 — een incompleteet dus van 136. Dit incompleteet is gedekt door:

a. 80 luitenants te detacheeren van het Ned. leger, die, niet voor den Indischen dienst opgeleid, geen inlandsche taal sprekende, enz. vooral in den eersten tijd slechts gedeeltelijk bruikbaar zijn, en

b. 30 adjudanten-onderofficieren tot wederopzeggens toe te benoemen tot „dienstdoend 2de Luitenant.” Ook deze zijn, hoe goede diensten zij ook bewijzen, niet in alle opzichten geschikt om officieren te vervangen, — men denke o. a. aan commissiën en krijgsraden.

Er blijft dus een incompleteet van 26 officieren, ondanks het feit, dat men thans reeds 40 onderluitenanten (tegen 23 een jaar te voren) als officier meerekent; op ult. 1896 was het incompleteet, na aftrek van de gedetacheerde en dd. officieren, slechts 7.

Wij mogen ons verheugen over het feit, dat het Ned. leger te hulp komt en dat men sommige adj.-onderofficieren officiersdienst kan laten doen; zonder deze twee omstandigheden zou de toestand *onhoudbaar* zijn... maar met dat al mag men wel ernstig bedacht zijn op betere definitieve aanvulling, bijv. door overplaatsing van luitenants van het Hollandsche bij het Indische leger.

De toestand is gaandeweg vrij wat ongunstiger geworden. Op ult. 1872 — vóór den Atjeh-oorlog — telde het Ind. leger 1336 officieren en 26.642 militairen beneden dien rang, d. i. 1 officier op 20 minderen. Thans — ult. 1897 —, is de formatie 1490 officieren en 37.235 minderen, d. i. 1 officier op 25 minderen.

Maar de sterkte is 1421 officieren en 41.157 militairen beneden dien rang, d. i. 1 officier op 29 minderen.

Men bedenke, dat de officieren zonder troepen — de generale

staf, het departement van oorlog, de gewestelijke en plaatselijke staven, de dienst der magazijnen en werkplaatsen, de militaire administratie, de geneeskundige dienst -- onder het cijfer van 1421 begrepen zijn.

Naar de totalen der onderofficieren en manschappen van 1872 en 1897 te rekenen, zouden er thans ruim *zeshonderd officieren* te kort komen....

De VOORZITTER. Zou ik u in overweging mogen geven, ter besparing van tijd, u te bepalen tot het mededeelen van een extract uit het bedoeld courant-artikel, u zijt voldoende meester van het woord, om eenigszins beknopt den inhoud van het stuk te kunnen mededeelen.

De heer THOMSON. Ik zal mij bekorten, mijnheer de voorzitter. 1)

Het bedoelde stuk luidt verder: »Hoe meer op dit aantal kan worden »afgedongen,» hoe beter, zoowel uit financieele overwegingen, als omdat het overcompleteet der militairen slechts tijdelijk zal zijn; als eenmaal Atjeh gepacificeerd is, zal men de legersterkte niet onbelangrijk kunnen inkrimpen en zou men het bezwaar hebben in menig opzicht als men te veel officieren had.

Maar van 630 afdingen tot 150 volgens de formatie, en in werkelijkheid tot 85 . . . dat schijnt ons veel te kras, vooral nu de oorlog in Atjeh zoo hooge fysieke eischen aan het leger stelt.

Inderdaad: wij gelooven dat het hoog tijd wordt, den toestand van het Indisch-officierskorps ernstig onder de oogen te zien. Een leger zonder een werkelijk voldoende aantal officieren gaat achteruit in militaire waarde . . . het zou na verloop van tijd ontaarden in eene ongedisciplineerde bende.

Daarvoor behoeft ons de wijsheid der regering" . . .

Ook het thans gepubliceerde Koloniaal Verslag noemt den

1) De verdere inhoud van het artikel is in dit verslag in zijn geheel opgenomen.

toestand betreffende de voltalligheid van het officierskorps »minder gunstig.»

Niettegenstaande op het einde des jaars bijna 100 officieren van het Holl. leger gedetacheerd waren, dus bijna 92 meer dan het Koninklijk Besluit van 18 Aug. 1871 n°. 10, Ind. Staatsblad n°. 176 toelaat, bestond er toch nog een aanzienlijk incompleet, ten deele aangevuld door 40 onderluitnants (zie Bijlage A blz. 4 staat 2.) en 51 adjudant-ond. off. dd. officier, totaal 91 onderofficieren, die de plaatsen van officier innamen. Ongeacht deze abnormale aanvulling konden de plaatsen voor 56 troepenoffic. en 13 offic. van Gezondheid niet aangevuld worden en moesten onbezet blijven. In werkelijkheid zou de toestand nog ongunstiger geweest zijn, indien niet 10. voor sommige categoriën van officieren de verloven wegens langdurig verblijf in de tropen waren opgeschort en 20. geveegd was, dat zij, die een binnenlandsch verlof wegens ziekte verkregen hadden, gehouden waren naar vermogen dienst te doen bij de troepen, die gelegerd zijn ter plaatse waar zij dat verlof doorbrachten (zie Kol. Verslag '97 blz. 39).

Ten slotte zoude ik naar aanleiding van het gesprokene door den Kapitein Van der Willigen de vraag willen stellen, of als argument tegen de fusie wel mag aangevoerd worden, dat de mutatiën vermeederen, en dus de officieren niet met den troep vertrouwd zullen raken? Dit motief kan moeilijk gelden, als we in aanmerking nemen, hoe thans de toestand is. Elk officier dient in Indië gemiddeld gedurende 1 jaar en 2 maanden bij eenzelfde korps, daaronder begrepen den tijd der overplaatsingen, terwijl vóór en tijdens elke expeditie talrijke mutatiën plaats hebben. Toch voldoet het Indisch leger uitstekend aan zijne taak. Het argument der mutatiën bezit dus niet veel waarde. Daarenboven kan ik mij best voorstellen dat zelfs na eene fusie de toestand in dit opzicht beter is dan thans.

In verband met den wenk om mij te bekorten, ¹⁾ mij door

1) Het zij mij vergund, hier de verklaring te doen opnemen, dat het slechts dit, door den Voorzitter uitgedrukt verlangen was, hetwelk mij —

den Voorzitter gegeven, zal ik het oppervlakkig betoog aangaande de financiële zijde en de uitvoerbaarheid der fusie niet nader in beschouwing nemen, zulks ook met gerustheid aan de Staatscommissie overlatende.

Uit hetgeen ik vermeend heb, in het belang eener fusie naar aanleiding der argumenteering van den Kapitein Michiels en in het midden te moeten brengen, moge blijken, dat door het betoog van twee tegenstanders, welke beiden ik om hunne bekwaamheden hoog waardeer, mijn geloof in de wenschelijkheid der samensmelting niet geschokt is. (*Toespraken*).

De heer RAM: Een paar korte opmerkingen. Met genoegen heb ik uit het gesprokene door den Kapitein Michiels opgemerkt dat bij hem geen bezwaar bestaat tegen het detacheren van kapiteins en luitenanten van het Nederlandsche bij het Ned.-Indische leger.

Mag hieruit worden afgeleid dat hij geene bedenkingen zou hebben tegen een fusie-stelsel, zich bepalende tot deze rangen?

De Kapitein Michiels vreest dat bij de fusie-officieren de grootste belangstelling voor het Hollandsche leger zal bestaan en de belangstelling voor het Indische leger, vooral na een reeks van jaren in Holland te hebben doorgebracht, bij die officieren zal verflauwen.

Ik heb de eer gehad vijf jaar te dienen bij het Indische leger en ik wil hier een bewijs van onverflauwde belangstelling geven door te wijzen op een voordeel van de fusie uitsluitend voor de Indische officieren. De statistiek schijnt uit te wijzen dat 80 pct. van de Indische verlofgangers hier zijn wegens ziekte. Uit de inaugureele rede van professor Eykman, 1 Oct. 1898 gehouden, blijkt welk een ongunstige invloed op de gezondheid van den Europeaan, door dezen geleerde aan het Ind.

tegen mijn aanvankelijk voornemen — weerhouden heeft om tot eene nader bespreking van *de voordeelen* eener eventueele fusie over te gaan.

Ik acht het wenschelijk hier deze verklaring te stellen, ten einde daarmede te doen uitkomen, dat volgens mijne meening enkel door het beschouwen en weerleggen van enkele *bezwaren*, het vraagstuk der samensmelting in zijn geheel niet onder de oogen is gezien.

klimaat wordt toegekend. Maar noch uit een statistiek noch uit officieele bronnen kan men nagaan, hoe vooral de Europ. vrouw lijdt in het Ind. klimaat. Redenen genoeg meen ik, om het licht ook op deze zijde van het vraagstuk te doen vallen.

Aan den Kapitein Van der Willigen eene enkele vraag. Uit zijne rede meen ik te mogen opmaken, dat door hem de vrees wordt gekoesterd, dat ook de M. v. O. de meeste belangstelling zal blijven gevoelen voor het Hollandsche leger, dat hij in zijn naaste omgeving heeft — zoodat, meent spreker, de mogelijkheid bestaat, wanneer een opperbevelhebber voor eene expeditie in Indië benoemd moet worden, de M. v. O. zich zal laten leiden door de zucht de beste aanvoerders hier te houden en een minder goede naar Indië te zenden. Het voorbeeld van Engeland is er, dunkt mij, om te bewijzen, dat in dergelijke gevallen een M. v. O. niet zal aarzelen, die aanvoerders uit te zenden, welke hem het meest berekend voor hun taak blijken te zijn.

Voor een ernstige bespreking van de rede, die we van avond gehoord hebben is, naar mijn inzien, eene voorafgaande bestudeering dier rede, noodzakelijk. Ik althans, reken mij onbevoegd dit zonder voorbereiding te doen.

Mag ik aan het bestuur dezer vereeniging vragen of het haar voornemen is, eene afzonderlijke avond voor een verder debat te bestemmen.

De VOORZITTER: Ik wensch met het bestuur gaarne te raadplegen of een nader debat mogelijk is. Wanneer echter van avond de voorstanders der fusie zich willen doen hooren, dan zal ons dit veel aangenamer zijn.

Toen de heer Michielsen zich op ons verzoek bereid verklaarde tot het houden eener lezing, hebben wij hem niet gevraagd in welken zin hij zou spreken. Ik heb hem niet gesproken over den inhoud zijner lezing, dien ik ook nu voor het eerst heb gehoord. Ik wil echter gaarne verklaren, dat het mij genoeg deed reeds dadelijk, uit den titel zijner voordracht, te mogen opmaken, dat de heer Michielsen een *tegenstander* der fusie was.

Wanneer dus eenige der *voorstanders* van die fusie, hunne denkbeelden daarover nader wenschen uitéén te zetten, dan zal ik (ik herhaal het) hen daartoe gaarne het woord verleen, want du choc des opinions jaillit la vérité.

De heer RAM: Mijne bedoeling is: om tegenover een ernstige, goed voorbereide voordracht eenigszins uitvoerig bedenkingen te kunnen inbrengen, is een ernstiger bestudeering der voordracht noodzakelijk dan slechts na het hooren der voordracht mogelijk is.

De VOORZITTER: Ik wensch er toch op te wijzen, dat reeds in de laatste vergadering van ons vorig werkjaar (28 April j.l.) het onderwerp dezer lezing door mij is bekend gemaakt.

Daarenboven hebben alle leden op het convocatie-biljet van heden avond, dat al sedert vele dagen in aller handen is, den titel en dus ook de strekking van deze voordracht kunnen lezen.

Ik vermoedde daarom m. i. met eenig recht dat de voorstanders der fusie zich volkomen voor het debat zouden hebben gereed gemaakt.

Wanneer zij echter thans geen wapens in hun arsenaal hebben ter bestrijding van den spreker, dan spijt dit ons zeer, want het Bestuur had gaarne zoowel het *vóór* als het *tegen* der zaak besproken gezien; doch dan kunnen wij er toch inderdaad niets aan doen.

De heer THOMSON: Mijnheer de Voorzitter, indien er van de zijde van het Bestuur bezwaren bestaan tegen het bepalen van eenen discussie-avond, kan dan niet aan den heer Ram vergund worden, om zijne denkbeelden over de fusie en zijne bestrijding van den inleider in eene aan het verslag toe te voegen Bijlage te ontwikkelen?

De VOORZITTER. Het is een zaak eigen aan elke voordracht, dat zij vooraf bestudeerd is. Doch ik herhaal dat reeds sedert lang de titel der nu gehouden voordracht bekend was, zoodat

voor- en tegenstanders der zaak zich op debat konden voorbereiden.

Wanneer echter de heer Ram in eene korte nota zijne denkbeelden wil uiteenzetten, dan is er zeker geen bezwaar dit bij het verslag te voegen.

De heer RAM. Ik meen toch dat het reeds meer is geschied, dat het debat over een belangrijk onderwerp in eene latere vergadering is voortgezet.

De VOORZITTER. Dit is waar, maar dan gold het toch meer een onderwerp, dat zich niet dadelijk tot debat leende of waarbij geheel bijzondere toestanden of nieuwe argumenten waren ter sprake gebracht. Hier geldt het echter een zaak, waarover ieder zeker dadelijk zijn oordeel kan gevormd hebben.

Overigens moet ik zeggen dat reeds alle vergaderingen in dit leesjaar bezet zijn.

De heer RAM. Wanneer er bezwaren bestaan, tegen het voortzetten van het debat in eene nieuwe vergadering, dan trek ik mijn verzoek daartoe is.

De VOORZITTER: Er is hier volstrekt geen sprake van onwil; integendeel, het bestuur wil alles doen om het den leden naar den zin te maken en vooral om deze quaestie, waarover verschil van gevoelens schijnt te bestaan, van verschillende standpunten te zien toegelicht. Vandaar dan ook mijne herhaalde, maar met weinig succes bekroonde, uitnoodiging aan de *voorstanders* der fusie, om den Heer Michielsen zoo mogelijk van de onjuistheid zijner bezwaren te overtuigen en ons de *voordeelen* dier smelting mede te deelen.

Doch laat ons de quaestie nu liever van de practische zijde bezien: De zaak der al of niet vereeniging van de beide officierscorpsen is in handen van eene onlangs benoemde Staatscommissie. Men heeft hier de gelegenheid gehad zijne opinie kenbaar te maken in tegenwoordigheid van verschillende leden dier commissie, die deze vergadering bijwonen, en dit verheugt mij zeer.

Het is zeer wel mogelijk dat binnen korten tijd de commissie met haar rapport gereed is, en dan zou een nader debat toch weinig baten.

Er bestaan dus, vrees ik, uit verschillend oogpunt te veel bezwaren, om wegens deze zaak een nieuwe vergadering te beleggen.

De Heer VOGEL: De geachte inleider heeft gezegd, dat het succes der Franschen in Algiers slechts met groote inspanning en enorme onkosten verkregen kon worden en meent dit onder meer te moeten toeschrijven aan het gemis van een koloniaal leger. Gaarne wenschte ik nu eenige toelichting te ontrangen over de verklaring van den kapitein Michielsens, die dit aanhaalt als een voorbeeld waaruit blijkt, dat de fusie nadeelig werkt, aangezien toch ook de Atjeh-oorlog ons land groote krachtsinspanning kost en reeds meer dan 25 jaren duurt.

De heer HOOLJER: Mijnheer de Voorzitter. Ik heb de gematigdheid bewonderd, waarmede de inleider van het debat van heden avond zijn beweren verdedigd heeft. Het is mij opgevallen, dat in zijn betoog zoo goed als nergens het woord »klimaat" voorkwam, een woord, dat ieder Hollander met een soort van schrik bevangt en dat het bête noire is onder dames. Dat hij het ongebruikt liet, geeft een bewijs van die gematigdheid.

Wij allen hebben toch meermalen hooren beweren, dat gedurende de eerste tijden van zijn verblijf in de tropen een Europeaan een acclimatisatieproces heeft door te maken en eenigen onzer weten dat bij ondervinding. Wanneer de officieren van een vereenigd leger, bij iedere nieuwe aankomst in Indië, na een langdurig verblijf in Nederland, opnieuw zulk een acclimatisatieproces zullen hebben te ondergaan, zal bij het vaststellen van het cijfer der officieren, die voor actieven dienst beschikbaar moeten wezen, voor hen die nog bezig zijn zich aan het klimaat te gewennen eenige opcenten in rekening moeten worden gebracht.

Er is beweerd, dat bij het overnemen van het bestuur uit de
1898'99

handen der Engelschen in 1816 en bij het dempen van de onlusten, die daarop volgden, de officieren, die toen uit Europa waren aangebracht, geen blijken hebben gegeven in bruikbaarheid te velde achter te staan bij hen, die in de latere Indische oorlogen optraden, nadat zij Indische krijgsondervinding hadden opgedaan.

Bij dit beweren dient te worden opgemerkt, dat vele officieren, die toen de eer hadden naar het Indische loger te worden overgeplaatst, niet waren voortgekomen uit vredesgarnizoenen, zooals gelukkig Nederland slechts aan kan bieden, maar dat zij in de oorlogen van Napoleon een krijgsondervinding hadden opgedaan, die ten goede kwam aan de taak, die hun in Indië werd opgedragen.

Doch, in weerwil dier krijgsondervinding, hebben zij onder de voor hen vreemde en moeilijke omstandigheden waaronder zij in Indië verkeerden, niet altijd blijk gegeven ten volle voor hun taak berekend te zijn.

Daartoe heb ik slechts te verwijzen naar 't geen in 1817 in de Molukken is geschied en naar het feit, dat onmiddellijk na de verovering van den kraton van Palembang door een in hoofdzaak maritieme expeditie, de landtroepen geen stap verder dan des sultans zetel in het binnenland zijn doorgedrongen.

En met betrekking tot den oorlog ter Sumatra's Westkust in de periode van 1819 tot 1825, dient te worden geconstateerd, dat daar een man aan het hoofd der troepen stond, de Overste Raaff, die zijn sporen onder Napoleon had verdiend en die gesteund werd door officieren, die reeds gedurende eenige jaren krijgsondervinding op Indisch terrein hadden opgedaan.

General Cochins heeft het dan ook zelf uitgesproken, dat, zelfs in weerwil van de ondervinding zijner officieren op de slagvelden van Europa opgedaan, de door hen in Indië behaalde resultaten zeker heel wat minder groot zouden zijn geweest, als zij geen krachtigen steun hadden gevonden bij die hunner kameraden, die onder Generaal Dacndels in Indië kennis van land en volk en taal hadden opgedaan.

Ik moet eerlijk bekennen, dat, toen ik de benoeming eener commissie vernam om na te gaan of eene vereeniging onzer

beide officierskorpsen mogelijk wezen zou, ik mij niet voorstellen kon, welke motieven daartoe aanleiding hadden gegeven.

Indien ik den heer Thomson goed begrepen heb, dan was een der redenen tot het bijeenroepen dier commissie het groot incompleet, dat nu in het Indisch officierskorps moet bestaan.

Als dit zoo is, dan zou, volgens mijne overtuiging, het middel tot genezing erger zijn dan de kwaal.

Het Indisch leger, dat met een gemiddelde sterkte van 25000 hoofden een bevolking van 25 millioen zielen, over ettelijke eilanden verspreid, in rust heeft weten te houden niet alleen, maar jaar op jaar, 80 jaren lang, groote expedities, dikwijls met schitterend resultaat, ten einde heeft gebracht, heeft blijken gegeven van zoo ten volle voor zijn zware taak berekend te zijn, dat het incompleet van officieren, waaronder het nu lijdt, wel op andere en betere wijze te verhelpen moet zijn, dan door het geheel uit zijn verband te rukken, middels eene vereeniging der beide officierskorpsen.

De heer MICHELSEN. In de eerste plaats mijn dank aan de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen, voor de door hen betoonde belangstelling. Inzonderheid breng ik dien dank aan den heer van der Willigen en aan Overste Hooijer, die mijn betoog met krachtige argumenten hebben aangevuld en versterkt.

Voorzeker echter heeft het mij ook genoeg gedaan, dat de heer Thomson zich niet door een verkeerd geplaatst gevoel van piëteit heeft laten weerhouden, om zijne bedenkingen tegen het gesprokene in het midden te brengen. Die bedenkingen wensch ik thans — met het oog op het reeds ver gevorderde uur zoo beknopt mogelijk — te beantwoorden.

In de eerste plaats maakt de heer Thomson mij een verwijt er van, dat ik mij veroorloofd heb het in mijne voordracht aangehaalde artikel van Multavidi, opgenomen in de Java-Bode van 13 Mei 1898, te wraken. Hij beroept zich daarbij op andere dagbladartikelen, waarnit z. i. blijkt, dat de zucht, om den tegenwoordigen toestand: volkomen afscheiding tusschen de officierskorpsen van het Nederlandsche en van het

Ned.-Indische legor te bestendigen, voornamelijk in persoonlijke belangen haar oorsprong vindt.

Gaarne geef ik toe, dat bij *sommige* bestrijders der fusie de persoonlijke belangen een woordje meespreken, hoe wel ten onrechte; want in mijne voordracht wees ik reeds er op, dat de belangen van reeds dienende officieren door eene eventueele samensmelting van de beide officierskorpsen niet zouden worden bedreigd. Doch Multavidi *generaliseert* en hiertegen meende ik te moeten opkomen; hij gaat te ver door aan te nemen, dat het meerendeel der Indische officieren alléén op de door hem aangevoerde gronden tegen het denkbeeld eener fusie gokant zouden zijn en dus in deze quaestie een partijdig standpunt zouden innemen. Uitgaande van die veronderstelling toch zou men moeilijk eene verklaring kunnen vinden voor het feit, dat dat denkbeeld in de vergaderingen dezer Vereeniging tot twee malen toe juist door Indische officieren met warmte werd voorgestaan; — de eerste maal in 1865 door den gepens. Luit.-Kolonel der Infanterie Boers, de tweede maal in 1892 door den Majoor bij den Generalen Staf Haver Droeze.

Tegenover mijne meening, dat de Indische officier zich ook in Indië wotenschappelijk verder kan ontwikkelen en daarbij noch in het klimaat noch in het beweerde gebrek aan hulpbronnen en gegevens onoverkomelijke hinderpalen ontmoet, stelt de heer Thomson de vraag, waarom het dan noodig is, de officieren, die deelnemen aan het admissie-examen voor de Hoogere Krijgsschool, 3 à 4 maanden voor den aanvang van dat examen naar Batavia op te zenden, ten einde hen in de gelegenheid te stellen, zich aldaar verder te bekwamen. Te dien aanzien wensch ik te doen opmerken, dat eenmaal bestaande regelingen vaak nog eenigen tijd blijven voortleven, ook al zouden zij tengevolge van gewijzigde omstandigheden buiten werking gesteld kunnen worden. Naar het mij voorkomt is dit ook hier het geval; voor mijn persoon althans ben ik van oordeel, dat onder de tegenwoordige omstandigheden een voorafgaand verblijf van 3 à 4 maanden te Batavia geenszins noodzakelijk is voor hen, die worden toegelaten tot het admissie-examen voor de Hoogere Krijgsschool. Ook elders

kunnen de aspiranten zich voldoende op dat examen voorbereiden.

Met betrekking tot de Normaal-schietschool ben ik op het oogenblik niet in staat mijne bewering, dat zich tot het volgen van een' cursus bij die inrichting gemiddeld meer officieren-verlofgangers aanmelden dan het aantal beschikbare plaatsen bedraagt, door cijfers nader toe te lichten. Meerdere officieren hebben mij echter medegedeeld, dat zij op dien grond niet voor eene detachering in aanmerking kwamen. Den heer Thomson meen ik bovendien er op te moeten wijzen, dat de hier bedoelde omstandigheid door mij niet is aangevoerd als een bewijs van studiezin bij de Indische officieren; maar dat daaruit door mij de conclusie getrokken is, dat, - mocht ooit de fusie tot stand komen — van inrichtingen als de Normaal-schietschool en de Hoogere Krijgsschool ten bate van het Indische leger niet *meer* partij getrokken zal kunnen worden dan onder de tegenwoordige omstandigheden reeds geschiedt.

Dat een aantal subalterne officieren nimmer voor de vervulling van den hoofdofficiersrang in aanmerking komen, is een feit, dat niet valt tegen te spreken: tengevolge van de fusie echter zou dat aantal ongetwijfeld zeer aanmerkelijk vermeerderen, zoodat men hoogstwaarschijnlijk er toe zou moeten overgaan de eischen voor de hoogere rangen lager te stellen dan thans geschiedt, ten einde in de aanvulling van vacatures in die rangen te kunnen voorzien. Het belang van den dienst zou hierdoor in hooge mate worden geschaad, want duidelijk is het, dat dat belang in de eerste plaats eischt een deugdelijk, goed onderlegd en in alle opzichten voor zijne taak berekend korps officieren. Ter wille van welke belangen ook mag in geen geval de goede aanvoering van beide of van een van beide legers in de waagschaal worden gesteld.

Mijne vrees, dat na het tot stand komen der fusie vele leden van het vereenigd officierskorps den dienst in Nederland als hoofdzaak, dien in Indië als bijzaak zouden beschouwen, acht de heer Thomson niet genoegzaam gemotiveerd. Mij echter komt het voor, dat die vrees voldoende gerechtvaardigd wordt door de omstandigheid, dat bedoelde officieren verreweg het

grootste gedeelte van hun diensttijd in Nederland zouden doorbrengen; terwijl men bovendien hierbij in aanmerking behoort te nemen, dat sommigen tegen hun wensch naar de kolouïën gezonden zouden worden en dat voor betrekkelijk velen het verblijf in Indië gepaard zou gaan met eene scheiding van het gezin. Hoofdzakelijk aan het opzien tegen die scheiding meen ik de pogingen te moeten toeschrijven, die soms door Indische officieren worden aangewend tot het rekken van den in Nederland doorgebrachten verloftijd. Niet gaarne zou ik de meening van den heer Thomson onderschrijven, die hierin een bewijs ziet van tegenzin in den Indischen dienst.

Dat ik met geen enkel woord gerept heb van het bestaande groote incompleet bij het Indische officierskorps heeft zijn goede reden. Immers dat incompleet moet eensdeels worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat niet altijd voldoende rekening gehouden werd met de eischen, aan welke voldaan moet worden om reeds in normale tijden een behoorlijke aanvulling van het korps Indische officieren te verzekeren; anderdeels aan de buitengewone omstandigheden, waarin het Indische leger sedert 1894 verkeert en die aanleiding gaven tot een tijdelijke niet geringe uitbreiding van dat leger. Houdt men dit in het oog, dan is het duidelijk, dat eene samensmelting van de beide officierskorpsen het ontstaan van dat incompleet niet zou hebben kunnen voorkomen en vandaar dan ook, dat ik vermeende dit punt gevoegelijk buiten beschouwing te kunnen laten.

Volgens den heer Thomson wordt thans het officierskorps van het Nederlandsche leger te veel geplukt, om althans ten deele in de dringende behoefte aan meerdere officieren, bij het Indische leger te kunnen voorzien. Dit nu moge waar zijn; doch ik zie niet in, dat de fusie der officierskorpsen een remedie voor deze kwaal zou hebben opgeleverd. Verbetering te dien opzichte is alleen te verwachten van een behoorlijk geregelde aanvulling van elk der beide officierskorpsen en van eene regeling der detacheringen van het Nederlandsche bij het Indische leger op den voet als in mijne voordracht werd aangegeven. Immers al zou eene dergelijke regeling niet voorkomen dat in *buitengewone* omstandigheden een beroep op het Nederlandsche

officierskorps noodig zou blijven, om het Indische tijdelijk te completeeren, zoo zou toch daardoor het groote voordeel verkregen worden, dat de in *normale* tijden uit Nederland gedetacheerde officieren niet langer aan de formatie der korpsen onttrokken behoeften te worden.

Den heer Thomson toegevende, dat aan 70 à 80 pCt. der Indische officieren verlofgangers verlof wegens ziekte wordt verleend, deel ik niet zijne conclusie, dat van deze laatsten in geval van oorlog weinig of geen diensten te verwachten zijn. De meesten hunner toch zijn na eenige maanden verblijf in patria wederom genoegzaam van hunne ziekte hersteld om, des vereischt, in aanmerking te komen voor de vervulling van officiersbetrekkingen, die geen hooge eischen aan het fysiek stellen. Door hen hiervoor te bestemmen, krijgt men dus de beschikking over even zoovele voor den dienst te velde geschikte officieren, die, wanneer bedoelde reserve niet aanwezig was, niet bij het veldleger zonder kunnen worden ingedeeld.

Waar eindelijk de heer Thomson de vrees, dat niet voldoende in de aanvulling van het vereenigd officierskorps zou kunnen worden voorzien, niet gerechtvaardigd acht en tot staving van zijne meening zich beroept op het in vergelijking met het aantal beschikbaar gestelde plaatsen zeer groot aantal jongelieden, dat jaarlijks aan het examen voor adelborst deelneemt, — meen ik daartegenover te kunnen volstaan met eene verwijzing naar de in mijne voordracht ter bekorting niet genoemde, doch wel in het gedrukte verslag op te nemen cijfers, die betrekking hebben op het in 1896 gehouden admissie-examen voor de Cadettenschool. Uit die cijfers toch blijkt, dat die vrees wel degelijk reden van bestaan heeft. (Vgl. de noot op blz. 190).

Van den heer Ram vernam ik met genoegen, dat hij ook na zijn terugkeer in Nederland steeds levendig belang blijft stellen in alles, wat het Indische leger betreft; doch van hem, die geheel vrijwillig, uit roeping, naar Indië is gegaan, verwachtte ik ook niet anders. Genoeg meen ik te hebben doen uitkomen, dat gebrek aan lust en belangstelling in den Indischen dienst slechts verondersteld zouden mogen worden bij die officieren, welke

tegen hun wensch naar de Koloniën gezonden zouden worden, wat echter in het fusiestelsel betrekkelijk veelvuldig zou voorkomen.

Ter beantwoording van de aan mij door den heer Vogel gerichte vraag moet ik ten slotte nog doen opmerken, dat ik volstrekt niet de in Algiers en in Atjeh gevolgde stelsels tot pacificatie van het vijandelijk gebied met elkander heb willen vergelijken. Waar Frankrijk een leger van nagenoeg 100.000 man behoefde, om Algiers ten onder te brengen, wees ik slechts op de groote uitkomsten, die door ons in deze eeuw met betrekkelijk geringe krachtsontwikkeling in den Indischen-archipel verkregen zijn, zooals nog nader door Overste Hooijer in het licht werd gesteld. Wat voorts den langen duur van den Atjehoorlog betreft, zoo moet deze in hoofdzaak niet aan fouten op militair, maar aan begane fouten op politiek gebied worden toegeschreven.

En hiermede, mijnheer de Voorzitter, meen ik zoo niet alle dan toch de voornaamste vragen en opmerkingen van de verschillende sprekers te hebben beantwoord.

De heer VAN DER WILLIGEN: Nog een enkel woord ter beantwoording van de heeren Thomson en Ram.

Den heer Thomson merk ik op, dat hoewel in Indië het streven bestaat om het aantal overplaatsingen van officieren tot een minimum te beperken, dat aantal door den drang der omstandigheden toch altijd noodwendig nog zeer groot blijft. Welke die omstandigheden zijn, zal ik aan een officier als den heer Thomson, die ons leger van nabij kent, niet nader behoeven uiteen te zetten en hij zal mij wel willen toegeven, dat die omstandigheden bij eene eventueele fusie van de officierskorpsen niet zouden ophouden haar invloed te doen gelden; integendeel het aantal redenen voor overplaatsing zou daardoor toenemen, vooral wanneer men van de detachering der officieren in Indië zooveel mogelijk nut wenscht te trekken.

De heer Ram heeft mij, vrees ik, niet goed begrepen. Het is verre van mij te veronderstellen, dat de Minister van Oorlog

er toe komen zou, de minst bruikbare officieren naar Indië te zenden. Ik heb alleen gezegd, dat het m. i. niet meer dan natuurlijk zou zijn, dat de Minister van Oorlog, die in hoogste instantie de officieren beoordeelen zal, daarbij in de eerste plaats rekening zal houden met de waarde, die de officier getoond heeft te bezitten voor het leger waarvoor hij — de Minister — verantwoordelijk is, d. i. voor het Nederlandsche leger en dat die waarde dan ook een overwegenden invloed zal hebben op de bepaling der positie, welke een officier in het gemengde korps zal worden toegekend.

De VOORZITTER : Wanneer de heeren thans de zaak voldoende toegelicht beschouwen, en niemand meer het woord verlangt, dan wensch ik zelf nog een kort woord te zeggen.

Ik gevoel in de eerste plaats behoefte, een woord te richten tot den geachten spreker van dezen avond en dit woord is »dat ik wenschte dat *ik* zijne voordracht had gehouden, zoozeer ben ik het van het eerste tot het laatste woord met hem eens.»

Ik erken gaarne, M. H., dat ik niet altijd zooó over dit onderwerp heb gedacht.

Slechts weinige jaren mocht ik de eer hebben aan het Indische leger verbonden te zijn. Ik ging naar Indië in 1862 en korten tijd vóór mijn vertrek had de gep. O.-I. Luit.-Kolonel de Salis een brochure geschreven, om de vereeniging van de beide *legers* aan te bevelen. Een tegenovergesteld gevoelen werd daarop in een afzonderlijk vlugschrift verdedigd, door den heer W. A. van Heel; maar ik gevoelde mij toen meer aangetrokken tot het stelsel van den heer de Salis.

Toen ik echter uit Indië teruggekeerd was, is in eene vergadering dezer Vereeniging van Maart 1866, door den gep. O.-I. Luit.-Kolonel Boers opnieuw de vereeniging der beide *legers* bepleit geworden, zij het dan ook op zeer oppervlakkige wijze (zie Verslagen 65—66). Persoonlijk was ik daarbij niet tegenwoordig, maar na lezing van het gesprokene gevoelde ik, dat mijne opinie over dit punt geheel gewijzigd was, nadat ik door eigen aanschouwing de toestanden in Indië en het Indische leger meer van nabij had leeren kennen.

In Januari 1867 heb ik dan ook in eene vergadering hier ter plaatse die geheele vereeniging der *legers* in afkeurenden zin besproken — voor welk denkbeeld trouwens thans geen enkele voorstander onder de mannen van het vak meer te vinden is; maar tevens behandelde ik in dezelfde lezing ook meer speciaal het al dan niet wenschelijke van de *»samenmelting der beide officierskadets»* en zulks naar aanleiding van een kort te voren door den Luit.-Generaal Schimpf over dit onderwerp aan de regering ingediende Memorie. -- Voor zoo verre mij bekend, is deze voormalige Legercommandant, mijn vroegere hooggeachte chef, de écnige hooggeplaatste Indische militaire autoriteit, die zich ooit vóór de fusie verklaard heeft en ik heb gemeend niet alleen in 1867 maar herhaaldelijk ook later, mijne bezwaren er tegen te moeten handhaven, o. a. in onze vergadering van 29 April 1892 toen de Luit.-Kol. Haver Droeze met talent en vuur als een verdediger der fusie optrad.

Ook de met zooveel geestdrift gevoerde polemiek over het onderwerp, in tijdschriften en dagbladen, door een warm voorstander der *samenmelting*, bekend onder het pseudoniem *»de schrijver der brochure»* heeft mij evenmin tot zijn denkbeelden kunnen bekeeren. Ongetwijfeld echter komt aan hem de eer toe, dat hij door zijn volhardend geschrijf deze quaestie algemeen aan de orde heeft weten te brengen en ik zie met groote belangstelling den uitslag daarvan te gemoet.

Wij kunnen nu over dien uitslag echter gerust zijn, waar de Regering de zaak in handen heeft gesteld van eene commissie, samengesteld uit even ernstige als bekwame mannen, van wie men verzekerd kan zijn, dat zij de zaak onbevooroordeeld en onpartijdig zullen onderzoeken, terwijl men overtuigd kan wezen, dat zij zich in hun oordeel niet uitsluitend zullen laten leiden door de particuliere belangen of wenschen van enkele officieren, maar wel door het landsbelang.

De vraag of de fusie meer of minder zal kosten, is hier m. i. voor hen niet van *overwegend* belang. Zij zullen ongetwijfeld deze gewichtige zaak alleen toetsen aan het belang van de beide legers en wij mogen de hoop koesteren, dat het hen gelukken zal een practisch en goed advies te geven.

Overigens wil ik gaarne hierbij voegen, dat m. i. inderdaad het stelsel, dat wij nu hebben, zoo kwaad niet is en als bewijs daarvoor kan wel gelden, dat wij daarover door Fransche en Engelsche officieren worden benijd. Ik voor mij ben dan ook overtuigd — na jaren lang over de quaestie te hebben gedacht en er ook veel over te hebben geschreven — dat er werkelijk geen afdoende reden is tot verandering en dat men hier ook wel denken mag aan het spreekwoord: le mieux est l'ennemi du bien.

Er blijft mij nu alleen nog over, den heer Michielsen uit eigen naam en zeker ook uit naam van u allen, onzen welgemeenden dank te betuigen voor zijne hoogst interessante voordracht. (*Toejuichingen*).

En hiermede, mijne Heeren, sluit ik deze vergadering.

De Secretaris,

G. N. H. SCHULTZ VAN HAEGEN.

BIJLAGE. (Zie bladz. 210.)

De heer RAM. Daar de secretaris dit verslag zoo spoedig mogelijk aan de leden wil doen toekomen ben ik genoodzaakt deze bijlage in slechts enkele dagen op te stellen.

Ik zal mij daarom beperken tot wat mij toeschijnt de hoofdzak te zijn : 1°. aangeven wat naar veler oordeel de fusie zoo gewenscht maakt voor het Hollandsche leger ; 2°. het hoofdmotief dat de kapitein Michiels en aanvoert tegen die fusie : »het belang van den dienst lijdt er onder» zoo mogelijk weerleggen. Aan den schrijver der brochure, die nog nimmer een aanval onbeantwoord liet, blijve het overgelaten, zijne argumenten, voor zoover de spreker ze bestreed, in bescherming te nemen.

1.

Om in het licht te stellen welke belangrijke verbetering deze fusie zou brengen in den toestand van den Hollandschen officier, of juister gezegd, in hoeverre de leden van het fusie-korps in betere voorwaarden zouden leven dan de Hollandsche officieren tegenwoordig, is het noodig dat ik aangeef in hoeverre de officieren van het Hollandsche leger, t. o. van officieren van groote Europeesche legers, in nadeeligen toestand verkeerden.

1°. de trage promotie in de subalterne rangen, een kwaal van alle legers, drukt zwaarder op ons officierskorps, wijl het correctief, de promotie bij keuze, om verschillende redenen, nagenoeg niet kan worden toegepast, voornamelijk omdat het officierskorps zoo klein is. De voordeelen van de promotie bij keuze : jonge hoofd-officieren, en de stimulans tot werken, tot het meer verrichten dan het strikt gevorderde, ontgaan ons dus ;

2°. in de ons omringende groote Rijken, verhengt het leger zich in groote waardeering bij het beste deel des volks. De groote verwachtingen, die de natie heeft van zijn optreden, het

vertrouwen in zijn kracht, doen den officier het gewichtige zijner roeping beseffen, verlevendigen zijn zelf-vertrouwen, verhoogen in hem de achting voor het beroep, dat hij koos en zijn hem een stage aansporing zich met hart en ziel te wijden aan zijn dienst. Bij ons is dit anders; een groot deel van het volk heeft het vertrouwen in het leger verloren en beschouwt het geld aan het leger besteed als weggeworpen. Intelligente menschen hebben de meening verkondigd, dat een strijd om het voortbestaan voor onze nationaliteit slechts in schijn gevoerd moet worden, zoogenaamd om de eer te redden, anderen gingen nog verder en ontrieden iedere verdediging, om den aanvaller niet boos te maken. Hoewel nu naast deze, krachtiger, mannelijker uitingen worden vernomen, en zich nu en dan een stem doet hooren, die het gezonken zelf-vertrouwen van het volk tijdelijk opheft, valt het toch niet te ontkennen, dat de morele werking uitgaande van de natie op het leger bij ons van geheel anderen aard is dan bij onze groote naburen.

Bedenkt men nu hierbij, dat de waarde van een leger met korten eersten-oefeningstijd, grootendeels afhankelijk is van de waarde van het vaste kader, dus voornamelijk van de officieren in hooger mate althans dan bij legers met langer eersten-oefeningstijd; dat een klein leger door innerlijke waarde moet vergoeden het gebrek aan getalsterkte; dat de relatieve kracht van ons leger door de groote uitbreiding, die onze naburen na '70 aan hunne legers gaven, met sprongen is achteruit gegaan; — bedenkt men dit alles, dan zal het duidelijk zijn waarom, voor hen, die meenen dat de fusie hierin verbetering zal brengen, deze — tenzij er groote nadeelen aan verbonden zijn — voldoende gerechtvaardigd schijnt.

Als genesmiddel zal zij werken om de volgende redenen:

1°. Het officierskorps zal grooter worden, waardoor de bezwaren tegen promotie bij keuze gedeeltelijk vervallen;

2°. de promotie zal bij het fusie-korps zeer waarschijnlijk sneller zijn dan nu bij het Hollandsche leger;

3°. de afwisselende werkkring zal de eentonigheid van eene jaarlijks zich herhalende bezigheid verbreken, en de lust in den dienst levendig houden;

4°. de krijgservaring, die door velen wordt opgedaan, zal het leger op tweeërlei wijzen ten goede komen; door toenemende geschiktheid der aanvoerders, en door de bezielende kracht die uitgaat van mannen, wier karakter zich gevormd heeft in den strijd. Men denke aan figuren als van Heutz en Graafland.

5°. Het verblijf in de Koloniën werkt verheffend op het nationaal bewustzijn. Er zijn twee manieren om geestdrift voor ons volk op te wekken: door bestudeering der geschiedenis die ons leert, dat wij eenmaal groot en krachtig waren en door de studie van onze Koloniën, waaruit we leeren hoeveel er nog is overgebleven van onze vroegere grootheid en hoeveel kracht er nog van ons uitgaat. En waarlijk, wie zooals ik het voorrecht heeft gehad, jaren door te brengen in het Indische leger, kan getuigen, hoe de uitgebreidheid van ons gezag en het groote prestige aldaar verbonden aan onzen naam, verheffend werkt op het moreel van het leger. Zoo men de heroïeke gevoelens uit vroeger dagen opnieuw wil leeren kennen: men zoek ze bij het Indische leger.

Dat ons volk dit begrijpt, getuigt b.v. de geestdrift waarmee het Indische leger na de Lombokdagen bewierookt werd. Ik verheug er mij in, dat aan den Indischen officier de achting niet onthouden wordt, waarop hij recht heeft en het is levens een zesde en van dit standpunt laatste motief voor mij om eene fusie te bepleiten. Het feit, dat alle Hollandsche officieren geroepen kunnen worden deel te nemen aan een oorlog in Indië, zal de achting van het volk voor den officiersstand verhoogen.

2.

De kapitein M. zegt in zijn betoog dat de quaestie der fusie niet beheerscht wordt door de *mogelijkheid* maar door de *wenschelijkheid* van den maatregel. Ik ben daarom begonnen met aan te wijzen, waarom van ons standpunt die wenschelijkheid in hooge mate bestaat, en zal nu nagaan of de hoofdredenen, die de kapitein M. heeft om tot de niet-wenschelijkheid te besluiten, van zoo ernstigen aard zijn, dat van eene geheele of gedeeltelijke fusie, onvoorwaardelijk moet worden afgezien.

Met de vraag of een officier, die niet voor vast bij een der

beide legers is ingedeeld, maar die van zijn diensttijd met geregelde tusschenpoozen de kleinere helft in de Koloniën en de grootere helft in Nederland doorbrengt, niet slechts in de lagere, maar ook in de hoogere en hoogste rangen, in alle opzichten voldoende berekend mag worden geacht voor de taak welke hem in elk der beide legers ten deel kan vallen" . . . zijn we, zoo zegt de spreker, in de kern der quaestie.

Het antwoord, dat op die vraag wordt gegeven, luidt:

»Goed opgevat zal de verdere vorming van den officier in een der beide richtingen hetzij voor den Nederl. hetzij voor den Ind. dienst, reeds in die mate beslag leggen op den voor de studie beschikbaren tijd, dat althans voor zooverre de groote meerderheid der officieren betreft een gelijktijdige vorming in beide richtingen niet zal kunnen geschieden zonder aan de bruikbaarheid voor den een of den anderen werkkring te schaden.» De slot-conclusie luidt dan ook: »naar mijne innige overtuiging moet én van geheele én van een gedeeltelijke vereeniging der beide officierskorpsen voor goed worden afgezien.» Voorwaar een conclusie die geen ruimte voor twijfel overlaat. Dat ik het nochtans waag mijn stem tegen dit oordeel te verheffen, spruit gedeeltelijk hieruit voort, dat slechts enkele jaren geleden een niet minder intelligent staf-officier van het Ind. leger, de majoor Haver Droeze van dezelfde plaats tot een zoo geheel andere eind-uitspraak kwam. Van welke meening men ook zij in deze materie, het is nu steeds mogelijk tot staving van zijn oordeel zich te beroepen op de uitspraak van een man van gezag.

Wel gewichtig en belangrijk moeten de verschillen zijn in de beide diensten, om kapitein M's. uitspraak te wettigen.

De spreker geeft eenige verschilpunten op, andere niet vermeldend; daar echter zij betoog ons de overtuiging moet schenken van 't onafwijsbare van zijne conclusie moeten we aannemen, dat de niet genoemde verschillen van minder belang zijn; de verklaring, dat de opgesomde reeds voldoende zijn . . . enz., ontnemt ons verder allen twijfel.

Welke zijn die verschilpunten:

1°. Het Nederlandsche leger zal te strijden hebben op eigen

bodem, het Indische leger is in de eerste plaats bestemd opstanden te bedwingen en tegen een Inl. vijand oorlog te voeren op diens terrein. Ook kan het geroepen worden . . . *wellicht te eeniger tijd* (ik cursiveer) . . . onze koloniën tegen een aanranding van buiten te verdedigen.

Ik teeken hier bij aan, dat deze laatste volzin mij toeschijnt een der zwakke plaatsen te zijn van het betoog. De vraag of het Indische leger . . . *wellicht te eeniger tijd*, tot de verdediging van onze koloniën tegen een Europeeschen vijand (Japan mag uit een militair oogpunt met een Europ. vijand worden gelijkgesteld) zal geroepen worden, begint van eene vraag den weg op te gaan van eene zekerheid. Althans het komt mij ongeoorloofd voor die vraag niet met den meesten ernst onder de oogen te zien. Het Indische leger heeft zich op die verdediging voor te bereiden. Aan den wedstrijd ter bemeestering van koloniën nemen meer Rijken deel dan vroeger; de groote Europ. natiën verdeelen onder elkaar de vette brokken dezer aarde; Amerika maakt zich gereed eene koloniseerende mogendheid te worden, ja is het reeds; Japan gaat voort met leger en vloot op reusachtige wijze te versterken. Over tien jaar, dit kunnen we verwachten, zullen onze atlanten een ander aanzien hebben gekregen, en of Indië dan nog zal zijn Nederl.-Indië, dit komt mij voor meer afhankelijk te zijn van de vraag of het Indische leger zich bijtijds heeft voorbereid op den strijd tegen een Europ. vijand, dan wel of het is voortgegaan zich geschikt en geschikter te maken voor den strijd tegen een Inl. vijand. Ik wil volstrekt niet beweren, dat de officieren van het Indische leger en dat leger zelf, waarvan ik nooit dan met eerbied zal spreken, *ongeschikt* voor deze taak zijn. Wanneer echter zooals kapitein M. ons zegt, de strijd tegen een Inl. vijand een zoo ingrijpende studie vordert van krijgsgeschiedenis, oorlogsgebruiken, land- en volkenkunde, enz. dat *de tijd* ontbreekt, om zich ook nog te bekwamen voor den Europeeschen strijd, wanneer groote geschiktheid in de eene richting onvermijdelijk tot gevolg heeft mindere geschiktheid in de andere richting, dan meen ik, dat de gemiddelde geschiktheid van een korps fusie-officieren, dat in beide richtingen zich heeft *moeten* ontwikke-

len, ons een betere waarborg geeft voor den goeden afloop van een oorlog in onze Koloniën, dan de *voor dezen strijd* in eene verkeerde richting geleide geschiktheid van het tegenwoordig korps Indische officieren. Ik heb hier het debat gevoerd met de wapenen van mijn tegenpartij, ik verklaar echter al dadelijk, en ik voel mij bij die verklaring veilig gerugsteund door de conclusiën van den majoor Haver Droetze, dat ik sprekers meening omtrent de onderlinge nitsluitendheid dier twee richtingen niet deel, ja zelfs twijfel of het verschil in werkkring in Europa en in Indië zóó groot is dat men spreken kan van twee richtingen.

2°. »In Nederland staat het leger tegenover een vijand die ongeveer op dezelfde wijze is georganiseerd en bewapend en dezelfde strijdwijze volgt als wij. In Indië staat men tegenover te wapen geloopen volk.» (Behalve als . . . *wellicht te eeniger tijd* . . .)

Wanneer van onze strijdwijze erkend wordt dat ze bruikbaar is tegenover een sterker vijand, zon ze dan onbruikbaar zijn tegenover een zwakkeren vijand? Komt het in Europa nooit voor, dat eene geregelde krijgsmacht rekening te houden heeft met eene vijandige bevolking, maraudeurs enz.? In '70 heeft het Duitsche leger dien strijd dikwijls moeten voeren, zonder daarbij ooit blijken van inferioriteit te hebben gegeven. Hoe minderwaardig te wapen geloopen volk is tegenover geregelde troepen, (ook al heeft eene militaire organisatie zijn gevechtskracht verhoogd), blijkt heel duidelijk uit het verloop van de laatste helft van den Fransch-Duitschen oorlog. Onze inlandsche tegenstanders zijn gewoonlijk individueel goede soldaten, hoewel ze in vaardigheid van schieten weer minderwaardig zijn, in massa vechtende ontbreekt hen echter goede organisatie, eenheid in bevelvoering, de onmisbare discipline, een geregelde intendance, in één woord alles wataan die massa kracht on gevechtsvaardigheid zou moeten geven. Ik herhaal mijn vraag, waar wij, Hollandsche officieren, ons hebben voor te bereiden op een strijd tegen een krachtigeren vijand, mogen wij ons zelf dan de bekwaamheid ontzeggen den strijd met succes te voeren tegen een zooveel zwakkeren vijand?

3°. »In Holland is het leger samengesteld uit dienstplichtigen die hunne haardsteden te verdedigen zullen hebben, bij wie vaderlandsliefde in hooge mate aanwezig zal zijn. Het Indische leger is samengesteld uit Europeanen en inlanders vrijwillig dienende, doch om redenen die niets hebben uit te staan met vaderlandsliefde; de oorlog draagt er mitsdien een veel minder nationaal karakter.»

Dit verschil kan niet den geringsten invloed uitoefenen op bewapening, taktische vormen enz. 't Noodzaakt den officier een taal aan te leeren waarvan hij zich kan bedienen tegenover zijne inlandsche soldaten, zich op de hoogte te stellen der adats zijner minderen, terwijl hij tegenover zijne Europ. minderen in Indië wat meer gestrengheid moet betrachten dan tegenover den jongeren en meer volgzamen Hollandschen milicien.

De meeste Indische officieren bedienen zich van het Maleisch tegenover hunne inl. minderen, hoewel deze nagenoeg uitsluitend uit Javanen bestaan (ook Amboineezen, Ternatanen, Menadoreezen enz., die allen uitmuntend Maleisch spreken). Het spreken van Javaansch toch is zeer moeilijk, slechts een heel klein pct. officieren, gewoonlijk zij die hun jeugd op Java doorbrachten, is die taal voldoende meester om ze met hun soldaten te spreken, zonder zich bloot te stellen aan het begaan van, hun prestige schadende, flaters. De Javaansche soldaten kennen gewoonlijk vóór hun in dienst treden geen Maleisch, tenzij zij van de hoofdplaatsen uit Java afkomstig zijn. Nu is het Maleisch dat in de kazerne gesproken wordt een apart taaltje, waaruit alle moeilijkheden van de Maleische taal, zooals ze geschreven wordt, zijn verdwenen. Dit maakt het aanleeren zeer gemakkelijk en is tevens oorzaak dat het goede Maleisch, waarvan men zich tegenover hoofden heeft te bedienen, door slechts weinigen gekend wordt. Met wat vlijt en goeden wil en na voorbereiding is men deze kazerne-taal in enkele maanden machtig.

Acht men het noodig dat de officier de inlandsche talen beter versta en spreke, dat hij twee talen aanleere, iets wat naar mijn bescheiden meening toch wel uitzondering zal blijven, dan herinner ik er aan dat de gelegenheid om deze goed te leeren niet

in Indië maar eerder in Delft, dus in Holland gezocht moet worden. Hetzelfde is het geval voor de studie in land- en volkenkunde van Indië.

4°. In Nederland kan men rekenen op den steun van de bevolking, het terrein waarop gevochten wordt is bekend, goede communicatiewegen maken het verkeer gemakkelijk, men vindt overal hulpbronnen voor legering en verpleging.

In Indië is het veelal anders; geen aanraking met de bevolking, vooral in het begin van den oorlog; dikwijls heeft men te doen met lastig begaubaar, onbekend terrein; ook ten aanzien van legering en verpleging verkeert men in ongunstiger omstandigheden dan in Holland.

Dit is in het kort het laatste der opgenoemde verschillen waarop spreker's conclusie berust. Ook in dit verschil zie ik geen bezwaar tegen de fusie. Het maakt de taak van de Indische troepen wat zwaarder, berokkent de officieren wat meer hoofdbreken, stelt de intendance voor lastige vraagstukken. Is dus om deze reden het oorlogvoeren wat moeilijker, om andere redenen is het minder moeilijk dan in Holland, doch tot een essentieel verschil in de wijze van oorlogvoeren in Indië en Holland heb ik echter om geen der opgegeven verschillen kunnen besluiten. De bewijskracht die aan elk hunner ontbreekt, ontstaat wellicht door ze nu gezamenlijk te beschouwen. Wanneer die verschillen te samen inderdaad het belang hebben, dat de Kapitein Michielsen er aan toekent, dan moeten ze een gewichtigen invloed hebben uitgeoefend op den vorm van het taktische deel der reglementen.

Wat leert de bestudeering hieromtrent? Dat tusschen de reglementen van het Indische en het Hollandsche leger *in hoofdzaak* geen verschil bestaat, terwijl bovendien de geschiedenis der Indische reglementen ons doet zien hoe er een neiging bestaat die verschillen meer en meer te doen wegvallen, ze te beperken tot de strikt onvermijdelijke. De laatst verschenen Indische exercitiereglementen voor de infanterie, tevens het taktische deel bevattend, zijn uitgekomen in één bandje met hunne Hollandsche collega's. 't Is voor ieder officier dus niterst eenvoudig zich reken-schap te geven van de nog bestaande verschillen. Het velddienst-

voorschrift en het voorschrift op de wapen en schietoefeningen bestaan voor beide legers afzonderlijk. Een behandeling dier voorschriften zou hier niet op zijn plaats zijn, wel meen ik echter te mogen constateeren dat ook tusschen deze geen essentieel verschil bestaat, dat ze in hoofdzaak geheel overeenkomen. Ik sprak hier alleen over de reglementen en voorschriften van het hoofdwapen, 1° omdat ik daarmee het best bekend ben, 2° omdat de infanterie in Indië in nog veel hooger mate dan hier het hoofdwapen is. Dezelfde factoren echter die de taktische voorschriften bepalen voor het hoofdwapen, zijn beslissend voor die der hulpwapens.

Nu rijst de vraag, kan van iemand met een gewoon gezond verstand geëischt worden dat hij de reglementen van beide legers kenne en begrijpe. Ik geloof dat het antwoord niet anders dan toestemmend kan luiden. Wij Hollandsche officieren zijn zoo gewend aan het bestudeeren van nieuwe reglementen, dat we omtrent de moeilijkheden hieraan verbonden de meest geruststellende overtuiging hebben verkregen.

In de waardeering van de hoofdzaak, die de fusie-quaestie beheerscht, kan ik niet samengaan met den kapitein Michielsen, met zijne conclusie kan ik mij niet vereenigen.

Ik wil dit punt niet laten rusten dan na nog even enkele bijzaken te hebben aangeroerd. Tusschen de administratieve bepalingen van het Hollandsche en Indische leger bestaat groot verschil; hoe zal een officier deze bepalingen, vooral de Indische, goed kennen, als hij het grootste deel van zijn dienstdaag in Holland doorbrengt? Ten eerste geloof ik dat men zonder nadeel ook hierbij veel verschillen kan doen vervallen. Niet alle; degene die overblijven, kunnen niet zóó belangrijk zijn dat ze niet even goed als de boven besprokene, in korten tijd te overzien en te leeren zijn. In dit opzicht geeft de onderzinking opgedaan met gedetacheerde officieren bij de bestaande toestanden veel geruststellends te constateeren.

Officieren met civiele betrekkingen belast, zullen voortaan de noodige kennis missen.

Ten eerste wordt het aantal civiele betrekkingen door officieren te bekleeden, voortdurend kleiner. Op de meeste plaatsen

waar vroeger een officier het civiel gezag bekleedde, vindt men thans controleurs.

Bovendien, het zou toch niet aangaan, een maatregel die om andere, hoogere belangen gewenscht is (zoo spreken de voorstanders) niet te nemen omdat er enkele betrekkingen, hoogst enkele, (die bovendien in dit geval door controleurs vervuld kunnen worden), minder goed waargenomen zouden worden.

Gewichtige militaire commandementen zouden op minder uitstekende wijze uitgeoefend worden. Hier wijs ik op het voorbeeld van Engeland en de prestatie van Engelsche officieren.

Bovengenoemde hijkomstige verschillen zijn niet alle door den kapitein M. geformuleerd; ik noemde ze op omdat ze zich als bijzaak aan de hoofdzaak aansluiten.

Nog dient aandacht geschonken te worden aan het bezwaar dat het veld van studie voor den fusie-officier zich zoo vergrooten zal. Ook dit weegt niet weinig. Ik lees in spreker's voordracht deze verklaring:

»Slechts enkele zeer geniale officieren zouden in staat zijn zoowel in het Indische als in het Hollandsche leger in welken rang ook hun taak op hoogst verdienstelijke wijze te vervullen. Het arbeidsveld dat voor de leden van het vereenigd officierskorps geopend zou worden is zoo uitgestrekt dat het niet anders kan of verschillende deelen daarvan moeten onontgonnen blijven niet omdat de lust, maar omdat de tijd voor de bewerking ontbreekt, omdat de ontginning van dat geheele veld te hooge eischen stelt aan de werkkraft van één persoon.»

Niemand beter dan de kapitein Michielsen kan oordeelen over de uitgebreidheid der militaire wetenschap, als leeraar aan de H. K. neemt hij het gunstigste standpunt in om het geheele veld te overzien.

Wanneer we nu echter die wetenschap in twee ongelijke deelen splitsen en bij het eerste samenvoegen alles wat noodzakelijk geweten moet worden om in het fusie-korps een goed en kundig officier »in welken rang ook» te zijn; bij het tweede deel de rest, zal dan dat eerste deel nog zulke groote afme-

tingen hebben? Zullen de bezwaren van den kapitein M. ook ten opzichte van dit deel geldig blijven? Ik heb getracht het antwoord hierop te vinden door eene vergelijking van den werkkring van een Duitsch en een Hollandsch officier te maken en daaruit af te leiden of aan den laatste nog zwaardere eischen gesteld kunnen worden.

Voor den eerste is noodig: kennis, niet alleen van het eigen land, maar van alle landen waar een oorlog hem brengen kan, dus van een groot deel van Europa. Hij moet dus kennen de hulpbronnen dier landen, de taal die er gesproken wordt, de legers die hij er ontmoeten kan, de stellingen waar hij op stooten kan, de forten en vestingen die hij zal moeten nemen, de ligging der spoorwegen waarmede hij zijn legers vervoeren moet enz. enz. Ook de krijgsgeschiedenis van al die volken is onontbeerlijke wetenschap voor hem.

Voor den Hollandsche opperbevelhebber bestaat slechts één oorlogstoneel, het eigen land, waarvan de studie dus zooveel minder omvangrijk is. De kennis van de kracht en het wezen van slechts enkele buitenlandsche legers zijn van directe beteekenis voor hem. De milit. aardrijkskunde van vreemde Rijken heeft slechts wetenschappelijk belang voor hem. Terwijl in Duitschland de opperbevelhebber de leiding van meer dan 20 legercorpsen heeft, zal bij ons een veld-leger hoogstens 3 divisien tellen. Genoeg meen ik, om te doen inzien welk een groot verschil er bestaat in studie, noodzakelijk voor eene goede vervulling der taak, bij een Duitsch en een Hollandsch officier. Wil men nu volhouden dat bij eene fusie, dus door vergrooting van het arbeidsveld voor den Hollandsche officier (en voor den Indischen officier) *deze taak* slechts door enkele geniale officieren op hoogst verdienstelijke wijze (dus niet eens op uitstekende wijze) vervuld kan worden, dan moet men zich neerleggen bij de volgende conclusien: 1°. de Hollandsche of Indische officier is niet tot dezelfde intellectueele inspanning in staat als een Duitsch officier, of, 2°. in het Duitse leger kunnen de meeste officieren, vooral die der hogere rangen hun taak niet naar eisch vervullen. Beide conclusien komen mij voor in strijd te zijn met hetgeen de praktijk ons leert.

Op grond van het bovenstaande meen ik dat wij zonder vrees, aan ons studieveld de belangrijke uitbreiding kunnen geven, die het gevolg eener fusie zou zijn. In het voorbijgaan wijs ik er even op hoe de vooruitzichten van 8 maanden eersten oefeningstijd in nog hooger mate dan nu, de wintermaanden uitsluitend voor studietijd bestemmen. Dus noch de grootte van het arbeidsveld noch gebrek aan tijd zullen voor den aanstaanden fusie-officier een beletsel zijn om geheel te voldoen aan de eischen, die hem gesteld zullen worden.

De geschiktheid echter van een officier voor de vervulling zijner taak wordt niet alleen bepaald door zijn intellectueele vermogens maar in veel hooger mate door zijn karakter en soldaten-eigenschappen. Deze vormen zich het snelst en het volledigst onder oorlogsomstandigheden, en — waar deze ontbreken — in een leger waar de militaire tradities, waar de militaire deugden bewaard blijven, dus in een staand leger. Deze zijn in Europa uitzondering. Het geheele volk of een belangrijk deel ervan moet voor den strijd geoefend worden, door langer of korter in het leger te verblijven.

De vrijwilliger-soldaat die voorheen het geheele leger uitmaakte, is door den militien verdrongen en maakt tegenwoordig slechts een onbelangrijk onderdeel meer uit. Slechts het vaste kader is gebleven als de kern die de drager en verbreider tevens moet zijn der speciaal militaire begrippen: vaandelliefde, vereering van moed, krijgstucht enz. Doch waar zal dit kader gevormd worden, in welke school? Hoe het bij ons te onttrekken aan den anti-militairen invloed van ons volk, een invloed die toeneemt naarmate de band tusschen volk en leger nauwer wordt (reserve-officieren, reserve-kader, militie-kader, persoonlijke dienstplicht, kiesrecht voor officieren en kader, enz.)? Hoe te voorkomen dat de overtuiging van het nuttelooze van een verdediging tegen een zooveel sterker vijand, die veld wint bij het volk, ook het leger verlamt? Wie zal het leger bezielen met de gevoelens van eer, die den dood op het slagveld, zelfs in een nutteloozen strijd, doen verkiezen boven een zich onderwerpen zonder strijd?

Deze vragen, komen mij voor van een zeer veel grooter belang, onevenredig veel grooter, dan alle andere. Niet de vraag

zoo wil het mij schijnen, of een officier wel in alle opzichten het arbeidsveld, dat zijn taak hem oplegt, in staat is te ontginnen, maar wel of hij in oorlogstijd den allerhoogsten moed zal bezitten, die van hem gevorderd zal worden, is *de* vraag. Daaraan is al het andere ondergeschikt. *Dit* is het belang van een Staat, die prijs stelt op zijn onafhankelijkheid, prijs stelt op zijn eer.

Wij bezitten in het Indische leger een staande armee van groote militaire waarde. Kan het nu verstandig geacht worden de gelegenheid niet te benutten daar, in die school, onze officieren op te leiden, die hier geroepen zijn het volk te vormen, te hervormen tot soldaten. Deze hoogst moeilijke taak zal lichter zijn voor een officierskorps, dat in de oogen van zijn soldaten het prestige heeft van den oorlog zelf gekend te hebben.

Ook dit is een voordeel dat de fusie ons schenken zou. De Hollandsche soldaat zou er beter door worden.

De belangen van het Hollandsche leger zijn tevens belangen van Indië. Het voortbestaan van Nederl.-Indië is toch het allereerst gebonden aan het voortbestaan van Nederland als onafhankelijk Rijk.

Hiermede ben ik aan het einde van de mij gestelde taak, die ik wel is waar onvolledig heb vervuld, en onvollediger dan gewenscht is voor de beginselen die ik voorsta. Ik hoop echter dat anderen, die over meer tijd beschikken het materieel, dat gereed ligt tot staving van de voordeelen dier fusie, verder zullen bewerken.

Ik eindig met een woord van dank aan het bestuur, dat, geen aanleiding aanwezig achtende voor een nader debat, mij heeft veroorloofd deze bijlage aan het verslag toe te voegen; aan Thomson, op wiens initiatief deze vergunning word gegeven en aan den kapitein Michielsen, die mij het gedeelte van zijn voordracht, dat niet bij den drukker was, ter inzage heeft afgestaan.
